KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

KIYI

ALİYE AŞIRBAYLI
EĞİTİM VE KÜLTÜRDE BİR ÖNCÜ

BU SAYIDA: Erdinç Ozan • Zekeriya Saka • İlhan Büyükcebeci • İlhan Karaman • Muzaffer Uyguner • Hüseyin Atabaş • Ceyhun Atuf Kansu • Nusret Kemal • İhsan Bektaş • Ahmet Özer • Bener Cordan • Fahri Başer • Orhan Karakullukçu • Gündoğdu Sanımer • S.Hikmet Karahasanoğlu • Fethi Çulha • Rasim Şimşek • Ahmet Can Bali • Ziyad Nemli • Ömer Güner • Tülay Ferah • Metin Demirtaş • Özcan İlter • Ali Mustafa • Koray Feyiz • Filiz Ergin • Tamer K.Bilgin • M.Reşat Sümerkan

YIL:1 • SAYI:12 • MART 1987 • 200 TL.

KIYI'dan

● *Aliye AŞIRBAYLI öğretmenimize, ölümünün 6. yılında bir saygı ifadesi olarak özel bir bölüm ayırdık. Saygıdeğer öğretmenimizi, 27 Mart 1981 günü yitirmiştik.*
Onu seven; onun kültürünün çekim alanında soluk alan, nice öğrencisi adına da görev yaptığımıza inanıyoruz.
O, bir öğretmen olduğu kadar, kültürümüze çok yönlü katkıları açısından da seçkin bir aydındı.
Anısı önünde saygıyla eğiliriz.

● *Dergimizde şiirleri yayımlanan şair arkadaşımız Haşim ŞAHİN' in ikinci şiir kitabı, DİLLERİM LÂL adıyla yayımlandı. SU YAYINEVİ tarafından yayımlanan 80 sayfalık kitapta, şairin 37 şiiri yer alıyor. Haşim ŞAHİN'in ilk kitabı, GÜNEŞE SARIN BENİ, Mayıs, 1982'de yayımlanmıştı.*

● *1981 yılında yayımlanan ilk kitabı AYRI BERABERLİKLER'le, 1981 Nevzat ÜSTÜN Şiir Başarı Ödülü ile 1982 Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü Mansiyonunu kazanan şair arkadaşımız Ahmet Özer'in, ikinci kitabı 1984 yılında Dayanışma Yayınları'nda GÜNLE DOKUNAN adıyla yayımlanmıştı.*
Özer'in yeni şiir kitabı, GECENİN KANAYAN YERİNDEN adıyla KEREM YAYINLARInda çıkıyor.

● *KIYI, birinci yılını doldurdu. 12. sayıyla birinci cildi tamamlanan dergimizin ilk sayısından beri bizimle olan okurlarımıza teşekkür ederiz. Amacımız, bu dönem çıkan KIYI'yı, "KIYI"lar tarihinde en soluklu dergi kılabilmek; yüzlerce abonemizi derginin ikinci yılında da aramızda görebilmek, onlara sanatın güzelliğini taşımak, kültürün verilerini sunmak... Bu dileğimizi bizimle paylaşacak dostlarımızın çoğalması dileğiyle...*

● *11. sayımızda okurlarımıza, abonelerimize, dergimizi ulaştırdığımız herkese anket belgemizi göndermiştik. Bu belge elinizdeki sayıyla da dilediğimiz yerlere ulaştırılmaya çalışılıyor. Belgemizi gelecek sayıyla son kez postalayacağız. Ankete verilen yanıtlar da bir aydır çeşitli yerlerden adresimize ulaştırılmaktadır. Amacımız, KIYI'yı gelecek öneriler doğrultusunda daha güzele, daha iyiye ulaştırabilmek.*

● *Sanat Danışmanımız Gündoğdu SANİMER'in "KARAYELİN SÜRÜLERİ" adlı kitabının basımı sürüyor. Kitap Mart ayında okura sunulacaktır. Kitabın kapak kompozisyonu ünlü grafiker Sait MADEN tarafından hazırlandı.*

● *KIYI yayınlarının ikinci kitabı ise okuduğu okullarda başarıdan başarıya koşan, yazdığı kompozisyonlarla okul, il ve yurt çapında dereceler elde eden 15 yaşındaki öğrenci, Pelin DURSUN'un ürünlerini içeriyor.*
"Altın Kız" olarak niteleyebileceğimiz Pelin DURSUN'un, çeşitli yarışmalarda kendisine pek çok ödül getiren yazıları, TOMURCUK adıyla yayınlarımızın ikinci kitabı olarak basıma hazırlanıyor.

● *Geçen ay, Federal Almanya'nın çeşitli kentlerinde gezi ve incelemeler yapan, kitap ve şiir sevgisine yurtdışında da kaynaklar arayan pekçok insanımızın yakından tanıdığı Arslan PULATHANELİ Trabzon'a döndü. Bir dolu izlenimle aramıza dönen Pulathaneli'ye dergimiz adına hoşgeldin diyoruz.*

● *Arkadaşımız Hüseyin ATABAŞ'ın Ceyhun Atuf KANSU'nun ölüm yıldönümü nedeniyle dergimize yazdığı yazıya, Ankara'dan resimler gönderen ressam Kemal ÇELİK'e teşekkür ederiz.*

● *Bu sayı ile aboneleri biten okurlarımızın, abonelerini yenilemelerini, yeni aboneler bulmalarını diliyoruz. Dergimizin yeni sayılara ulaşması, bu dayanışmanın bir göstergesi olacaktır.*

KIYI'ya 15 mayıs 1987'ye kadar 1 yıl süreyle abone olan her okurumuza, Şair Ömer KAYAOĞLU'nun üst fiyatı 1500 TL olan TRABZONLU KEMENÇE'den adlı şiir kitabı armağan edilecektir.

Nisan Sayımızda buluşmak dileğiyle, esenlikler.

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına
M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü :*Osman D.PİYALE*
Sanat Danışmanı :*Gündoğdu SANIMER*
Sayfa Düzeni :*Şennur ÇAVDAR*
Dizgi Baskı :*Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Gazipaşa Cad. No:23 Tel: 19191 61200 TRABZON*

Abone Koşulları :*1 Yıllık 2.400 TL.*
Yurtdışı Abone :*10 Dolar*
Yazışma Adresi :*P.K.183 Trabzon*
Ederi :*200 TL.* (KDV.Dahil) Aylık Dergi

Banka No: Ziraat Bankası, Trabzon Şubesi 65755 Hesap Numarası

• Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.

Deneme

SEVGİ

ERDİNÇ OZAN

Sevgi. Tüm dünyanın gizi bu sözcükte saklı sanki. Okunuşunda, söylenişinde bile bir sıcaklık, sevecenlik var. Yürekleri, yeni açan günün aydınlığıyla saran, insanlara büyülü sözcükler fısıldayan, ısıtan, ışıtan bir sıcaklık bu. O sıcaklığın içinde varolduğunu duyumsuyor insanoğlu. Ufku genişliyor, dünyaya, olaylara bakış açısı değişiyor.

Sevgiyle sulanmış gönüller daha bir yakın olurlar birbirlerine. Orda ayrımsamaya yer yoktur. Doğanın en güçlü yaratığı olan insan ancak sevgi sayesinde birbirine sıkıca kenetlenir, sorunlarını çözüme ulaştırma yolunu bulur. Kadın-erkek ayrımı olmaz sevginin ılıman ikliminde. Kadını aşağılayan, ikinci sınıf vatandaş yerine koyan, onu Adem'in omurga kemiğinden yaratan eğilim, kadın denen varlığı sevmiyor mu? Elbet seviyor. Onsuz yapamayacağını, yaşamın ortak olduğunu az yada çok biliyor. Onun bilmediği 'sevginin bilinci'dir. Söz konusu eğilim bilinçli sevgiden yoksundur. Kurukuruya bir sevgidir onunki. Esas olan, insanın, yapısında, yaradılışında, daha açık bir deyimle hamurunda olan sevgiyi bulup açığa çıkarmaktır. Yoksa, evde, okulda, işte, sosyal yaşamın tüm kurumlarında birlikte olduğu kadını neden aşağı görsün karşı cins. Demekki kurukuruya, yüzeyden bir sevgiyle kadını bir yaşam malzemesi olarak gören eğilimi çürütüp insanın cevherindeki sevgiyi deşmek gerekmektedir. Bunun yolunun da iyi bir eğitim olduğu su götürmez gerçek olarak önümüzde durmaktadır. Eğitimin küçük yaşlarda başladığını dikkate alırsak, bu konuda öğretmenlere düşen görevin büyüklüğünü ve kutsallığını anlatmaya gerek var mı? Büyük kurtarıcının 'Öğretmenler, yeni nesil sizlerin eseri olacaktır' özdeyişinin anlamını çok daha iyi kavramıyor muyuz şimdi?

Dünyada her insan birini, birilerini, birşeyleri sever. Mutlaka sever. Kimi apak papatyalarla mutlu olur. Çiçekler, yeşillikler, mavilikler arasında düşsel yolculuklar yapar. Kimi aydınlıkları sever. İnsanlığın sürekli ileriye gitmesini, daha özgür olmasını, düşüncelere açıklık getirilmesini ister. Karanlıkları seven yok mu? Var. Tarih çokça tanık oldu bunlara. Onlar kendinden başkasını sevememiş, salt kendine güvenen, sevginin bilincinde olmayan bencil ve hasta kişilerdir. Öyle anlar olurki bu kişiler kendi dışındakilere hatta bütün topluma ve tüm bir kuşağa zarar verir, yokolmasına neden olabilirler Kendi hegemonyalarını kurabilmek için yüzlerce kişiyi katledebilirler. Sevginin, vahşete, öfkeye, kin'e ve ihtirasa yenik düştüğü andır bu. Geçtiğimiz yıllarda İsrail'in Sabrla ve Şatilla kamplarına karşı düzenlediği soykırım henüz belleklerden silinmedi.

Kimi insanda da bir amaçtır sevgi. Yunus Emre yediyüzyıl öncesinden sevgi iletileri sunar bize. Yunus'un şiirlerini okurken yüreğimiz ışıldar, sevgiyle dolar. Büyük düşünür ta o zamanlarda: Gelin canlar bir olalım/İşi kolay kılalım/Sevelim sevilelim/Dünya kimseye kalmaz' diyordu. Sevginin, barışın, dostluğun en güzel anlatıldığı dizelerdir bunlar. İnsanlar bir araya gelip elele verdiğinde işler kolaylaşacaktır. Düşmanlık, nefret gibi duygular ortadan kalktığında yaşam daha bir anlamlı olmaz mı? Değil mi ki bu dünya kimseye yâr olmayacaktır. Yaşamını dürüstlüğe, sevgiye, barışa adamış insancıl bir düşünürdü Yunus. O, Taptuk Emre'sine kırk yıl büyük bir bağlılıkla hizmet etmiş, kapıdan içeriye odunun bile eğrisini sokmamıştır. "Bu kapı hak kapısı, bu kapıdan içeriye odunun bile eğrisi giremez diyordu. Oysa günümüz dünyası ne kadar farklı. Yalanın dolanın ayyuka çıktığı, rüşvetin meşru sayıldığı, düşünürlerin, sanatçıların sırf düşüncelerinden ötürü hapislerde tutulduğu, soruşturulduğu günler yaşıyoruz. Nesiller arası uçurumların derinleştirildiği, düşmanlıkların alabildiğine körüklendiği, küçücük yavruların, genç kızların sıkma başlı olarak sokağa salındığı, üniversite kapılarında eylem yapmaya kışkırtıldığı günler bu günler. Yedi yüzyıl önce insanlar daha mı hoşgörülüydü yoksa? Yunus Emre'yi insancıl düşüncelerinden ötürü soruşturan, tutuklayan, zindanlarda çürüten olmadı. O ki, Anadolu'yu yağmalayan moğol hanlarının önüne çıkıp onlara sevgi yolunu gösteriyordu. Üstelik karşısındaki Moğol mızraklarına karşı tek silahı 'Sol memenin altındaki cevahir'di.

Sevgi yolu barış yoludur. Barışa giden yol sevgiden, doğa, insan sevgisinden geçer. Gerçek ve kalıcı bir barıştan yana olmak ve bunu sağlayabilmek ancak ve ancak sevgiyle olur. Şair, bir şiirinde şöyle seslenmektedir: Yaşamak! bir ağaç gibi tek bir hür/Ve bir orman gibi kardeşcesine /Bu hasret bizim 'Ne güzel anlatıyor ozan. Ne güzel anlatıyor dostluğu, barışı, sevgiyi. Bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşcesine yaşamak hangi insanın hasreti olmayabilirki. İnsan bu dizeleri okurken buruk bir melodinin ezgilerini duyuyor sanki. 'Dağlarına bahar gelmiş memleketimin' dizesiyle de Ahmet Arif buram buram sevgi kokar. İlkin dağlarda uyanır yaşam. Güneş iki mızrak boyu yükselir gün doğusundan. Börtü böcek canlanır, ağaç tomurcuklanır, fidanlar filize durur, doğa bembeyaz gelinliğini kuşanır. Cıvıl cıvıl şarkı söyler kuşlar. Böyle bir peyzajda duygusuz kalan bir yürek olabilir mi? Ne diyordu ozan: Kararmasın yeterki/Sol memenin altındaki cevahir' Yine de insanın içinde birşeyler kıpırdanmıyor, hoş kokular genzine karışmıyorsa o kişiden korkmak gerekir. İnsana saygısı olmayan-

BENİM ORADAKİ

meyveyim
bir salkım doruğunda karayemişin
mayıs dumanından çiçeğini
kurtarmış

deli bakın
zifininden Ağılı'nın
komanından Ağasar'ın
Akçaabat'ın tütününden toplanmış

bir kadeh üzüm suyuyum
kadırga şenliğinde
çimenlere dökülü kalmış

benim oradaki
"olmak"ın tepkimesi "olmamak"a
benden ırak yaşamış

Zekeriya SAKA

dan, doğayı sevmeyenden, yüreğinde insan sevgisi taşımayandan korkmak gerekir. Çünkü onun içinde sevgi yeniktir. Nefret sevgiyi yenmiştir onda. Ama, tarih o kişileri acımasızca yargılamıştır. Boşuna 'en büyük yargıç' yakıştırmasını yapmamışlar tarih için. İki yıl önce devlet tiyatrolarında Amadeus adlı bir oyun sahneleniyordu. Büyük besteci Mozart'ın Viyana'da geçirdiği son on yılı konu alıyordu oyun. Mozart, 11. Josep'in hüküm sürdüğü Viyana'ya geldiğinde saray bestecisi Salieri tarafından karşılanır. Saray bestecisi, Mozart'ın yeteneğini kısa zamanda farkedince düşmanca tavır takınır. Çünkü Mozart'ta çok büyük bir deha vardır ve bu deha Salieri'yi ezip geçecektir. Salieri, çevirdiği dolaplarla Mozart'ı gözden düşürmeyi başarır. İçini kemiren kıskançlık meyvelerini verir ve Mozart'la hamile karısı geçim zorluğuna düşerler, besteleri umursanmaz olur. Mozart, yoksulluk ve ilgisizlik girdabında öldüğünde Salieri amacına ulaşmanın zevkini yaşar. Ne var ki Mozart'ın adı ölümünden sonra daha çok duyulacaktır. Aradan çok uzun yıllar geçtiğinde Mozart adı ölümsüzleşince Salieri onun ölümünden kendini sorumlu tutmakta ama bundan gizli bir haz duymaktadır. Çünkü Mozart adı anıldıkça kendi adı da onunla birlikte anılacaktır... Evet, Mozart'la birlikte Salieri'de anılıyor ama bir farkla ki, Mozart büyük bir besteci, müthiş bir deha olarak anılırken Salieri adı kıskançlığın, kötülüğün, sevgisizliğin simgesi olarak anılıyor. Tarih yargıçlık görevini yerine getirip Salieri'yi mahkum ediyordu. İnsanlara sevgiyle yaklaşmak yerine kötülüğü düşünenlerin tıpkı Salieri gibi tarih önünde yargılanıp mahkûm edileceklerini söylemeye gerek yok artık.

Bir zaman önce Şevket Yücel'in 'Begonyalı gülüşler' adlı bir öyküsünü okumuştum. Yazar, adı geçen öyküsünde yasadışı çocuğu olan bir annenin içine düştüğü açmazı büyük bir gerilimle veriyor, annenin çevreden gelecek baskı nedeniyle çocuğunu hiç kimseye göstermeden öldürme tasarımını anlatıyordu. Anneyi bu düşüncesinden vaz geçirten o minnacık, henüz konuşamayan yavruydu. Çocuk, kendisini kucağında tutan ellere içgüdüsel bir sevgiyle sarılıyor, tatlı tatlı gülümsüyordu annesine. Yazarın begonyalı gülüşler dediği bu tatlı tebessümler sonunda anne, yavrusuna sımsıkı sarılır... Sevginin beşikten başladığı ve yaş farkı tanımadığını söyleyebiliriz buna bakarak.

İnsanlığın yönelimi her zaman iyiden güzelden yana olmuştur. İnanıyorum ki bir gün gelecek yürekler sevgiyle ışıyacaktır. Yeter ki insanlara nasıl yaklaşacağımızı bilelim. İnsan, doğa sevgisini küçük yaşlarda öğretelim dünyaya getirdiğimiz yavrularımıza. Yoksa, günün birinde o minnacık çocukların büyüyüp bizi yargıladıklarına tanık olabiliriz. Çiçeklerin oldukları yerde güzel olduklarını, kuşların uçarken güzel olduklarını öğretelim. Ve bizler de aydın olarak çocukların gülerken güzel olduklarını bilelim. ●

BİR AŞKI SÜRDÜRMEK

Bir aşkı sürdürmek
başka nedir ki
yalnızlığımızı saklamaktan:
iki kişinin yazdığı bir öyküye
uykusuz gecelere, sabahlara
saç tellerinin düştüğü
soluk, ezilmiş yastıklara
taze sabun kokulu
çarşafı buruşmuş
terler içinde
daracık yer döşeklerine
sandalye kenarlarına koyduğumuz
acının keskin, incelmiş yüzüne
bakır bir mangalda
sönmeye yüztutmuş
bir ateşin közlerine...

İlhan BÜYÜKCEBECİ

OZAN

güneş yanıkları değil tenini yakan
susuzluğun hiç değil çatlamış dudaklarında
neden yüreğin sızlar zamanlı zamansız
sen nice ırmakları aşıp gelen ozan'ım
ne işim var deme üretenlerin arasında
gece demez gündüz demez
gün bölünür beden beden üç vardiya
şayak giysilerinden sızmaz terin
tav çukurlarında çoğalır
çelik sertliğinde su alır yüreğin
kırlangıçlar yuva kursun yalnız diye değil
uzaklarda anıtlaşır terin emeğin
sen karanlık bulutları ardına bırakan ozan'ım
kaleminle işin var üretenlerin arasında
çok şeyler söylenir korkulur senden
oysa sen
düşünceler güzelliğinden
sözcüklerle çıkarsın şafağa
öfke ballansa ateş dökülsede dilinden
işlenmiş bir yakut gibisin insanlığa
sen nice acıları yüklenen ozan'ım
barış adına sevmeyi taşırsın sonsuzluğa
ve bugün can cana kurarken pusu
denizlerin tuzu değil genzini yakan
sevgisizliğin ağır yüküdür omuzlarında
bakıyorum
parmakların titriyor böyle apansız
düşüncen ve kaleminle ışırsın kör karanlığa

Eylül 1986
İlhan KARAMAN

ALİ YÜCE'NİN "ANTAKYA ÇARŞILARI"

Muzaffer UYGUNER

Ali Yüce'nin yeni şiir kitabı **Antakya Çarşıları**'nda, doğduğu ve uzun süre yaşadığı Hatay ili insanını, Antakya'nın yaşamını buluyoruz[1]) Ama, bütün şiirler bu dar çerçeve içinde mi kalmıştır? Buna, "**evet**" diyemeyiz. Yüce'nin şiirindeki alaycı söylem, çelişkili durumları şiirsel bir söyleyiş içinde değerlendirme, insancıl bir barış özlemi bu kitaptaki şiirlerinde de görülmektedir. O, şu anda yaşadığı büyük bir kentte kendini yalnız duyumsamakta ve bu yalnızlığın da şiirini söylemektedir.

Yüce'nin şiirinde, şiir sanatına dönük öğeler de görülür. Bu kitabında da, onun şiir üzerine görüşlerini buluyoruz. "**Düğünüme Hoşgeldiniz**" adlı şiirindeki "*Kapımda bir sürü imge/ Kimi al giyinmiş kimi kırmızı/ Sevindiler beni görünce*" dizeleri ile şiirin birinci bölümünün sonundaki "*Giyinip kuşandı sözcükler/ Ellerine kına yaktı/ Sürme çekti gözlerine/ Şiirime gelin geldi*" dizeleri, şiirde imgelere ve sözcüklere verdiği önemi gösterir. Daha önceki kitabına adını verdiği ve bu kitabına da aldığı "**Şiir Sıcağı**" adlı şiirinin sonundaki "*Bizim sıcağımız/ Şiir sıcağı canım/ Yunus Emre sıcağı/ Pişirir Kerem'i yakmaz/ Toprağımız halk toprağı/ Kimseyi sevdasız bırakmaz*" dizeleri ise şiirinin özünün, içeriğinin kaynağını gösterir. "**Halay Çeken Sözcükler**" adlı şiiri, şiirdeki sözcükler üzerine kurulmuştur diyebiliriz. Bu şiirin ilk dörtlüğünde, sözcüklerle ilgili görüşlerini şöyle dizeleştirir: "**Oyun çocukları ibi/ Takla atar sözcükler/ Bir şiire girince/ Sevinçten çıldırır sözcükler**"(s.52). "**Karakura**" adlı şiirde de halk türkülerinde keklik gibi seken sözcüklerden sözeder. Sözcüklerin şiirdeki önemini belirten ve sözcüklerle şiir sarayını kuran Yüce, Antakya'nın yaşamına, çarşılardan bakmıştır.

"**Antakya Çarşıları**" genel başlığı altındaki dört şiirinde, Antakya'nın yaşamını ve insanını şiirleştirmiştir. Bu şiirlerde, yerel dille de bazı dizeler kurmuştur, yerel sözcüklere ağırlık vermiştir. Bu şiirler Antakya'nın eski çarşılarını dile getirdiği gibi başka bir Anadolu kentinin çarşısını da şiirleştirmiş sayılabilir. Böylece, yerelden ulusala yükselişi vurgulamak isterim. Hatay ve Antakya insanı şiirinde geniş çe yer alırken bu insanların da bütün Anadolu insanı olduğunu, yer adlarını bir yana bırakırsak, bu insanları da genelde birer insan gibi değerlendirmemiz gerektiğini söyleyebiliriz. Sözgelişi, "**Kosova**" adlı şiirdeki gece bekçisi Yayladağlı Bekir, başka bir kentli gece bekçisi de olabilir. "**Seferberlik Türküleri**"ndeki insanlarımızın şiiri bütün Anadolu insanının şiiri değil midir? Mürselek'li kadınların şiiri olan "Abooov", Ege'li tütün kıran kadınların da şiiri sayılamaz mı? Yüce, şiirleriyle, kırsal alanlarda, büyük kentlerin dışında yaşayanların şiirini, tarihsel ve güncel boyutları içinde yazmıştır.

Yüce, bu geniş uzanım içinde, insancıl bir barışın şiirini de yazmıştır. "**Akvaryum**" adlı şiirindeki "*Özgürlük bir kız adıdır şimdi/ Bir tüfek markası barış/ Göklerin yasını tutuyor/ İçimde binlerce güneş*" dizeleri ve şiirin sonundaki "*Akıntterine batmış bir ışık/ Ağartan yıllanmış karanlıkları/ Bütün geceleri ay'lasak/ Güllesek bütün bahçeleri*" dizeleri, onun barış anlayışını, mutlu geleceğin özlemini dile getirir.

Yaşam boyu karşılaşılan çelişkilerle, çelişkili durumlarla alay ve böylece toplumsal yaşamdaki çarpıklıklar onun şiirinde oldukça geniş bir yer tutar. Diyebiliriz ki, bu toplumsal alay, onun şiirinin en önemli öğesidir. Sözgelişi, "**TV.de Sinema**", "**Halay Çeken Sözcükler**", "**Yeni Su Eski Gemi**", "**Karakura**", "**Bulgur**" ve daha pek çok şiirinde bu toplumsal çelişkilerin şiirini okuyoruz. Kentlerdeki çelişkiler de şiirinde alay konusu olarak ele alınmıştır. "**Eskici**" adlı şiirde, "*Kentler/ Çok katlı evler yükselir/ Çatıları göğe kör/ Duvarları yere yabancı/ Kapıları pencereleri/ Birbirine sağır/ Hem kör*" dizeleriyle, kentteki yaşamı şiirleştirmiştir. "**Dünya Çamaşır Günü**" ise böyle çelişkilerin acı bir karikatürüdür.

Ali Yüce, şiirin sözcüklerle kurulduğunu iyi bilmektedir. Zaman zaman, sözcükleri yanyana getirip dizeler kurarken de bu bilincin uzağında değildir. Bu kitabındaki bazı şiirlerinde de bu tekniği uygulamıştır: "**Tantalos Cenneti**", "**Kadın Yortuları**", "**Nişan**", "**Düğün**", "**Doğum**" ve "**Anam Mektup Yollamış**" adlı şiirler. Ali Yüce'nin kitabında, tek sözcükle kurulmuş dizelerden oluşan şiirlerle ("**Kadın Yontuları** 1-5 koşma biçimi ve söyleyişinde şiirler ("**Sencik**" gibi) de vardır. Bir yerde, sözcüklerin şiirini yazan bir ozan diye de niteleyebiliriz Yüce'yi. Çünkü, "**Sözcüklerin Düğünü**", "**Halay Çeken Sözcükler**" ve kitabın ilk şiiri olan "**Düğünüme Hoş Geldiniz**" adlı şiirler sözcükler için yazılmıştır.

Anasının "**halk**", işinin de "**sorguya çekmek çirkinlikleri**" olduğunu söyleyen Ali Yüce, çirkinlikler yanında çelişkileri, haksızlıkları da sorguya çekmekte ve böylece kendine özgü bir deyişle şiiri kurmaktadır. İmgelerden yararlanmadığı izlenimini verecek denli yalın, ama yine de imgelerden yararlanarak güzel ve sağlam yapılı, değişik görüntülü şiirler Ali Yüce şiirinin özellikleridir. ●

(1) Ali Yüce, Antakya Çarşıları, şiirler, Hatiboğlu Yayınevi, Ankara 1986, 96 sayfa.

CEYHUN ATUF KANSU

Hüseyin ATABAŞ

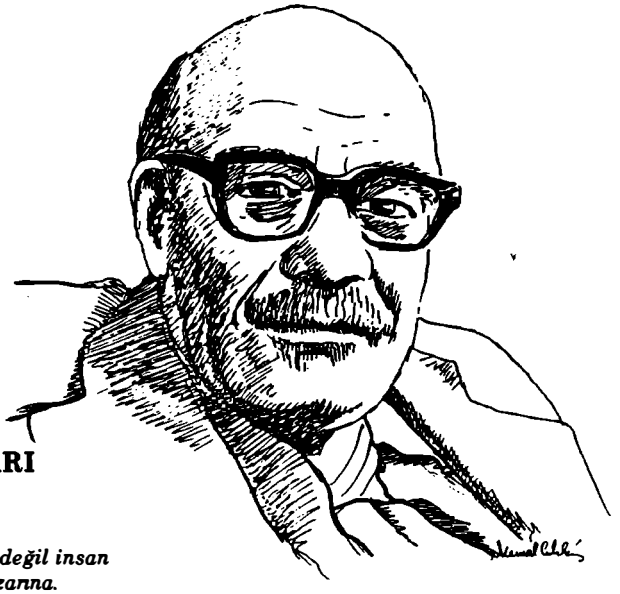

AKÇAABAT PAZARI

Denize Karşı İnsan

Karadeniz dediğin deniz değil insan
Gelir vurur Akçaabat pazarına.
Güneşe bırakılmış balık ağlarıyla
Kayıklarıyla kumlara çekilmiş
Denize karşı insan!
Kalabalık, güzel, çalışkan,
İner çam direkli gemilerle.

Karadeniz dediğin mavi değil yeşil,
Çocuk dudaklarını yakan incir,
Yaprak tütün boyatmış mısır yeşil,
Dağ taş karanlık fındık yeşil,
Gözleri zeytin koyu yeşil,
Yeşil oğlu yeşil Tanrı torunu yeşil.

.....
Tirebolu'da demirciler örse vursa,
Akçaabat denizinden duyulur.
Çarşılarda bakır dövse bakırcılar
Denizler kızarır gün batarken.
Bir kız peştemal dolasa beline,
fındık dalı beline,
Köylüler konuşsa noter kapısı önünde,
Bir terzi ceket dikse iğnesinin türküsü
Duyulur Akçaabat denizinde.

Bir adam çıksa ses etse,
Sesi gelir buralara kadar.

Akçaabat denizinde bir ağ çekilir,
Sesi çıkar şu dağlara dağlara,
Horon havasıyla, elele ölüme karşı
Yürür denize karşı insanlar.

Ceyhun Atuf KANSU
(Yurdumdan, Varlık Yayınları 1986)

Ceyhun **Atuf Kansu**'nun okuduğum ilk kitabı sanırım **Yanık Hava**'dır. Sonra **Haziran Defteri** ve arkasından, 1962 yılında Trabzon'da bulunduğum bir yaz dinlencesinde satınaldığım **Yurdumdan** kitabı. Yine o yıllarda **Varlık** dergisinde yayımlanan **Bir Kasaba Hekiminin Not Defteri** genel başlığı altındaki yazılarının tiryakisiydim.

Kendisini ise 1968 yılında, Ankara'da Türk Dil Kurumu'ndaki bir söyleşisinde gördüm ilk kez. 1976 yılı ilkyazında, **Osman Numan Baranus**'la evine yaptığımız bir ziyarette resmen tanıştık. **Baranus** eski dostuydu. Bizi, Konur Sokak'taki son derece mütevazi evinin çalışma odasında kabul etti. Bu odanın orta yerinde bir tahta masa ve arkasında bir sandalye vardı. Masanın karşısına da iki üç koltuk yerleştirilmişti. Her yer salkım saçak kitaplarla, dergilerle doluydu... Eve girerken bir şey dikkatimi çekmişti: Kapının üzerindeki küçücük pirinç plâkette sadece "Ceyhun Atuf Kansu" yazılıydı. "Doktor" ünvanını koymaya gerek görmemişti bile. **Ceyhun Atuf Kansu**, orta boylu, omuzları hafif öne eğik, güleç yüzlü, insanı tedirgin etmeyen, sevimli ve saygı uyandıran bir insandı.

Bu ziyarette, birkaç ay önce yayımlanmış olan **Gelecek** adlı kitabımı sundum kendisine. Bir derginin, bu sıralarda yeni sonuçlanmış olan, şiir yarışmasında seçici kurul üyesiydi ve ben o yarışmada birincilik almıştım. Şiirlerim için övücü şeyler söyledi. Ben de, bir şeyler yapabiliyorsak, bunda kendilerinin büyük payı olduğunu; çünkü kendilerini okuyarak yetişmeye çalıştığımızı söyledim. Bunun üzerine: "Kendine haksızlık etme.." dedi bana. **Ceyhun Atuf Kansu**'nun ağzından böyle bir şey duymak gönendirmişti beni. Gözümde hep büyüttüğüm ve gerçekten de öyle olan **Ceyhun Atuf Kansu** ne kadar alçak gönüllüydü, ne kadar ince, ne kadar duyarlıydı.

Alçak gönüllülük! Bir zamanlar bana göre büyüklüğün anlamı idi. Geri kalmış toplumlarda o bile yerini bulmuyor. Baksanıza, **Ceyhun Atuf Kansu** öleli dokuz yıl olmuş. Halkının mutluluğuna hekim, sanatçı ve aydın olarak adadığı bir ömür; bunca şiir, bunca öykü, bunca deneme, bunca yazı... bunca emek şöyle bir ele alınıp da değerlendirildi mi? Hakbilirlik olarak değil, **Ceyhun Atuf Kansu hâlâ** insanlığa hizmet ediyor. İnsanlık varolduğu sürece edecek belki de. Onu gözardı edenler yalnız onun değil, toplumun hakkını da yiyorlar. Evet, **Ceyhun Atuf Kansu** hakkı yenmiş bir sanatçıdır.

Ceyhun **Atuf Kansu**, başından sonuna Mustafa Kemal'in, Mustafa Kemal ülküsünün yanında yer alınış, O'nun yakın çalışma arkadaşı olmuş önemli bir Kurtuluş Savaşçısının oğludur. 7 Aralık 1919'da, yani Kurtuluş Savaşımızın başladığı yıl İstanbul'da dünyaya gelmiş; Cumhuriyetle birlikte büyümüş, tam bir Cumhuriyet aydınıdır. Şiiri halk şiirinden kaynaklanan, kişiliği gibi ileriye ve ilericiliğe açık, yenilikçi bir şiirdir. Şiire "hece" ile başlayıp, tüm yeniliklerden geçen ve bağımsız kimlik kazanan bir kişiliğe sahip olmuştur. Evrensele çıkan Anadolu kültür değerleri, insanın mutluluğu, cumhuriyet ülküsü ve dün yanın her türlü ilericiliğe dönük kurtuluş eylemleri, "en çok da aydınlık geleceğin bir simgesi kıldığı çocuklar" şiirlerinin belli başlı konularını oluşturur. Dünyayı bir çiçek bahçesi olarak görmeyi amaçlar. "Gül" en çok kullandığı sözcüklerden biridir. Bu yüzden, genç bir şair dostu bir gün bu zaafını (!) belirtmek ister. Ona verdiği yanıtta, **"Bundan sonra gül sözcüğünü şiirlerime öyle yerleştireceğim ki, sen bile farkına varamayacaksın"** der... **Kansu**'nun şiiri rahat, kolay anlaşılır, açık seçik bir şiirdir. Tüm bunlara karşın estetik kaygıyı gözardı etmeyen, belki de şiirlerinin sevilmesini, sağlayan, söylediklerinden çok, belli etmeden oluşturduğu bu özelliktir.

Öte yandan, biraz önce de söylediğim gibi, tipik bir Cumhuriyet aydınıdır. Cumhuriyetin ve getirdiklerinin savunucusudur. Buna karşın, resmi

ideolojinin (mevcut siyasi ideolojinin) şairi olmamıştır. Emperyalizme karşı olma özelliği ile beliren Kuvayi Milliye ruhunu her zaman diri tutmaya gayret etmiştir. Portekizli bir askerin silâhının ucuna takılı karanfil heyecanlandırır Kansu'yu. Bu görüntüm özgürlüğün bir simgesidir çünkü. Okurur onun için şiir yazar:

".....
Kapısını faşizme açık bırakan herkes
Duymak ki gelir bir gün o tarihsel an
Sürgün edildiği uzak dağlardan
Çekilerde yayılan atıyla.

Ateşi kullanarak bir yandan
Mersin çiçekleri zeytin dallarıyla
Bahar damıtarak iner bir yandan..
Bir gün sabah mı öğle mi akşam mı...

....."

Ceyhun Atuf Kansu, yalnız kendi şiir bahçesinde değil, şiirin bulunabileceği her bahçede dünün görkeminin, bugünün gerçeğinin, yarının yakınlığının ve aydınlığının dinmez kaynaklarını bulmanın coşkusunu yaşar. **Açık Hava** genel başlığı altında, 1973-1974 yıllarında **Barış** gazetesinde yazdığı denemelerden "Şiir Bulmak" başlıklı yazısında şöyle diyor: "Şiir arayıcısı ile bitki bilimci"nin çiçek, bitki arayışı arasında bir benzerlik vardır.

Burada şiir yazmak ya da çiçek yetiştirmekten değil, dergilerin, kitapların kuytusunda bir güzel şiir, bir kaya dibinde bir çiçek bulmaktan sözediyorum. Bu benzer aramanın, sonuçta bir ayrımı var: Şiir bulan, bu şiiri uzun süre saklayabilir; aradığı çiçek ya da bitkiyi bulan bitki bilim i'nin yapacağı şey ise bir çeşit toplamacılıktır. Çiçek ve bitki bir iki gün sonra solar, kurur. Şiir ise, sözcüklerindeki ve dokumasındaki özsu dolandıkça, uzun yıllar dayanır. Kendisini toplamacının kuru tahtasından kurtarır, güldestelere girer, insan gönlünün bahçesinde bengileşir..."

Kişiliği ve sanatı ile gönüllerimizde bengileşmiş olan **Ceyhun Atuf Kansu** ile son ne zaman oturup konuştum? Yanılmıyorsam, halk takviminin "birinci cemre havaya düşer" diye yazdığı günlerde. Yıl 1977 idi, Rahmetli **Muzaffer Hacihasanoğlu** ile, Halkevleri Genel Merkezi'nin olan halkoyu dergisini çıkarıyorduk. O dergi için şiir istemek üzere, **Kansu**'nun hekim olarak çalıştığı Sıhhiye'deki e'deki Şeker Şirketi'ne ziyaretine gitmiştim. Bu isteğimi söylediğimde: "Ataboş, dedi, gurelarda bir şiir var. Adı 'Bebalar ve Çocuklar'. Ama henüz bitmedi, bitince onu sana veririm." Sonradan o şiir Cumhuriyet gazetesinde yayımlandı. Yine bu görüşmemizde, benim çalışmalarımın nasıl gittiğini sordu. "Ah yanıyorum, dedim, yılda sekiz-on şiir." "Sekiz-on şiir az değil, dedi. Yılda on şiir, kırk yıl yaşasan dörtyüz şiir eder. Kaç kişi ömründe dörtyüz şiir yazıyor ki!.." Hep öyleydi, insanları hep umutlu tutmak isterdi.

1977 genel seçimleri sırasında, **Kansu** ile **Baransu** seçim gezisinden dönen bir siyasi parti liderini karşılamak için sokağa dökülen halkın arasına karışmışlar. Kızılay'la Ulus arasını iki kez yürümüşler. **Kansu**, sık sık: "**Baransu bak, bunlar Altındağlı**" diyormuş. Hekimliğinin ilk yıllarında çocuklarını ü retsiz tedavi ettiği Altındağlılar. Çoğunluğu belki de o zaman sağlığa kavuşturduğu Altındağ çocukları... Siyasi parti lideri Sıhhiye'den açık bir araba üzerinde geçerken, "Zafer Anıtı"nın kaidesine yaslı duran **Ceyhun Atuf Kansu**'yu tanımış ve bir demet beyaz karanfil sunmuş ona. O gün yağmur da yağıyormuş. **Osman Numan Baransu**: "Ceyhun Ağabey iyice ıslanmıştı, belki de o yüzden öldü.." der hâlâ.

Ceyhun Atuf Kansu'nun, özellikle Yurdumdan kitabını okuduğum zaman çarpılmıştım. Kitabın "Denizler" başlıklı ilk bölümünde Trabzon yöresi ve Karadeniz şiirleri yer alır. Bu eski uygarlık beldesinin dünü ile bugünü, yüreği insan sevgisi ile çarpan bir şairin kaleminden çıkmış şiirlerdi bunlar. Köklü bir tarih bilgisi çağdaş bir sanatçının gözlem ve sanatsal gücü ile birleştirilmişti bu şiirlerde:

".....
Yan gelmiş oturmuş fındık beyleri,
Hak olmuş genç kızların emeği,
İner gelir ince saz Trabzon akşamları,
Şıkırdar kadınların altın bilezikleri,
Gözleriyle sularlar o güzelim bahçeleri
Akşam sefaları gibi açar çocuklar.

Çevrili duvarlar ortasında Rum
dilberleri,
Penelopenin ortakları,
Çıkıp balkonlardan gözlerler gemileri
Altınları, üzümleri, deniz dokuması
ipeklileri,
Beklerler soygundan dönen
hovardaları
Gül topuklardan öpecek boğaları
soyunun,
Türkülerle açarlar o sıcak döşekleri."

17 Mart 1978 günü Ankara'da yitirdiğimiz bu büyük ozanı, Trabzon'da, yani benim de doğup büyüdüğüm kentin Kıyı'sında anmayı, ona saygımı dillendirmeyi görev bildim. ●

KÖPRÜ

Ayışığı vurmuş akarsuyun üstüne
Tutkulu maviler oynaşıyor
köpüklerinde
Okşayan dallara nazlı
Otlara sazlara cilveli sular
Yaylasında koşturan tay örneği
Geleceğine güvenli yatağında
Köprü yaşamında bir tuzak gibi
Karanlığıyla çıkar yoluna
Köprü altı karanlıktır
Eli değmemiş aydınlıkların
Coşkulu yüreğine korkusu düşer
Üç adımlık karanlığın
Yürür yinelemeden çağlığını
Tarihsel olayları anımsar
Bilir ki
Köprülerin altından geçer
Aktıkça sular
Boyverir çevresinde türlü bitkiler
Fidanlar serinliğinde büyür
Çiçekler özsuyunda renklenir
Bilir ki
Tüm köprüler durağandır
Akarsular ağır hızlı
Çağlayarak köpürerek
Bilenmiş bir bıçak gibi
Köprü altının yosunlu karanlığına
Delerek geçecektir.

Nusret KEMAL

AYNASI KIRIK SULARIN

Bu çarpan yürek değil
varamadığın insan
çoğulcu hüzün
vurgun yemiş sevinçten
duman

Uçar alabildiğince
kırıp çemberini
görüntüleri aşar
rüzgârda düşünce külleridir
savrulan

Örgüsünden düşer örümcek
takılır rengine umutların
gölgesidir gözyaşları
aynası kırık
suların

Kapanır gecenin aç gözleri
solur duyumu uzaklığın
ışık hızında yürür
gölgesi zorba
zaman...

İhsan BEKTAŞ

ALİYE AŞIRBAYLI'YA SAYGI

Ahmet ÖZER

Aliye Aşırbaylı,
Trabzon için simge olmuş bir öğretmen.

40... yıla yakın eğitimci kimliğini, sürekli olarak kültürle besleyerek, yaşadığı çağın aydını olma tavrını bütün kişiliğine kazınmış bir hanımefendi.

Amacım; bu değerli insanı, tüm yaşamını verdiği bu kentte göğeren bir Sanat-Kültür dergisinde, ölüm yıldönümünde bir kez daha yaşamak..

1939-1974 yılları arasında, öğretmen okulunda, Trabzon Lisesinde, Fatih Eğitim Enstitüsünde öğrenim gören onbinlerce öğrenciye öğretmenlik yapmış olan Aliye Aşurbaylı, salt öğretmenlikle yetinmemiş, bir yandan sanatın tiyatro dalında sahneye koyduğu eserlerle okuldan çevreye uzanan bir sevgi rüzgârı estirmiş; diğer yandan da çevirdiği kitaplarla, kültür alanında dilden dile taşınan güzelliği okuruna sunmuştur.

Aliye Aşurbaylı adını bugün, bu kentin eğitim ve kültüründen az da olsa nasibini almış her hangi birilerine sorduğumuzda alacağımız yanıtlar şüphesiz onun geniş kültürünü açıklayıcı özellikler taşıyacaktır. Kimileri onun engin bir tarih kültürüne sahip olduğunu, kimileri çeşitli dillerden çevirdiği kitapların adlarını, kimileri onun öğrencisi olmanın erdemini, kimileri de sahneye koyduğu oyunların en güzel şekilde seyirciye sunulması için gösterdiği olağanüstü çabayı anlatacaktır. Ve öyle sanıyorum soru sorduğumuz her kişinin onu anlatırken varacağı yargı, gerçek bir hanımefendi oluşu üzerinde yoğunlaşacaktır.

Evet Aliye Hocahanımı bir yerde tanıyanlar kendi bildiklerince anlatacaklardır. Çünkü o, hiçbir zaman kendini eleverecek şekilde bir kez olsun yaşamından sözetmezdi. Bütün ömrünü dolduran kültürünü bir gün bile olsa çevresine bilgiçce duyumsatmazdı. Her şeyi yüreğinin derinliklerine gömüp, gerçek bir öğretmenin bir kültür adamının bütün hünerini ışıl ışıl parıldayan beyninde taşırdı.

Aliye Hocahanım, yarım yüzyıla yaklaşan öğretmenliğinde, hep kültürle iç içe oldu. Bildiği dillerde kültürünü aktarmaya çalıştı karşısındakilere. Kitaplar çevirdi. İl yöneticilerinin ricasıyla çevirmenlik yaptı. Bir gün bile olsa herhangi bir öğrencisinin kalbini kırdığını anımsamadığım gibi, duymadım da. O hep insancıl kimliğinin emrinde; uysal, hoşgörülü, saygın ve son derece anlayışlı bir kişiydi.

Aliye Hocahanımı ben, Trabzon lisesinin orta birinci sınıfına kaydolduğum yılda-1957'de- tanıdım. Aradan tam otuz yıl geçti. Bu otuz yılın ne yazık ki son altı yılını onsuz yaşıyoruz. Ortaokulun tüm sınıflarında, lisenin bir sınıfında, böyle bir öğretmenin öğrencisi olmak onurunu taşıdım hep. Onunla gerçek anlamda tanışmam ise Fatih Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü öğrencisi olduğum yıllara rastlar. Aliye Hocahanım, ilkçağ tarihinden günümüze uzanan çizgide, dünya üzerinde insan ve toplum adına gelişen her şeyi, bilincinden süzerek, büyük bir sabır ve sevgiyle sunardı bizlere. Onun en seçkin özelliği, gerçek Atatürkçü bir öğretmen, çağdaş bir aydın olmasaydı. Özellikle Atatürk ilkelerinden laikliği, Türk toplumunun temel unsuru olarak benimsemiş ve onu, yaşamının vazgeçilmez bir ögesi saymıştı. Ülkenin aydınlığına karşı olan her gelişmeye, çağından sorumlu olmanın bilinci ve geniş kültürüyle cesaretle karşı koymasını bilirdi. Kendi için hiçbir şey istemeyen Aliye Hocahanımın ülkesi için çok şeyler istediğini görmüşüm, yaşamışımdır.

Aliye Hocahanımı daha da iyi tanıyabilmem, bir yerde öğretmen olarak öğrencilerimle buluşmamdan sonra başlar. O zaman da onun yeniden öğrencisi olma olanağını elden kaçırmış olmanın ezikliğini yaşamışımdır. Zaman içinde böylesine değerli bir öğretmeni yitirmenin acısını daha nice yıllar duyabileceğimiz bir gerçekti. Ve bu sayısıyla 12. ayını dolduran KIYI'da onu ölümünün 6. yılında anmak, tanımayanlara tanıtabilmek, yaşamından, kültüründen az da olsa sözedebilmek için kapak yapılması, sevindirici bir durumdu.

Aliye Hocahanımı daha yakından anlatabilmek için yaşamının son soluğunu verdiği evinin zilini çaldım. En büyük destekçisi, en çok seveni ve kendisinden sonra yaşamayı bir türlü içine sindiremeyen kızkardeşi ve yazgı arkadaşı Asiye Hanım karşıladı beni. Bir yandan ortak konumuz Aliye Hocahanım üzerine düşüncelerimizi yoğunlaştırırken diğer yandan da evi-

1935 İstanbul

İstanbul Üniversitesi öğrencilik yılları

nin dört bir yanına göz gezdirmeye çalışıyorum. Duvarlarda, raflarda kitaplık önünde kimi zaman iki kızkardeşin, kimi zaman anne ve babalarıyla ortak günlerinin anısını yansıtan fotoğraflar görüyorum. Önüme sürülen albümlerde her dönemden görüntülerle karşılaşıyorum. Erenköy Kız Lisesinde, İstanbul Üniversitesinde öğrencilik yılları, Adana Erkek Lisesinde öğretmenlik... Trabzon Lisesinin bahçesinde çektirilen fotoğrafla bakıyorum, Bugün birçoğu aramızdan ayrılmış öğretmenlerimiz yan yanalar. Her birinin yüzü binlerce düşü büyütüyor yüreğimde. Salonun bir bölümünü dolduran piyanosu, onsuz geçen günlerinde sanki Mozart'tan o ünlü ağıt marşını çalar gibidir.

Ve yıllar önce çevirip yayımlattığı kitaplarını sabırsızlıkla merak ediyorum. Ölümünden sonra İskenderpaşa Camisinin avlusunu dolduran devletin üst kademelerinde görev yapmış öğrencileriyle söyleşirken duyduğum, onun en çok sevdiği yazarın TURGENYEV olduğuydu. Turgenyev'i Rusça aslından çeviren birkaç çevirmenden biriydi. Hayat Ansiklopedisinin Turgenyev maddesinde, Aliye Hocahanımın da adının geçtiği bölümde, Turgenyev'i kendinden önce H.A. Ediz, V.Onat ile S.S. Berkem'in çevirdikleri bilinen bir gerçekti.

Aliye Hocahanım, 1937 yılında atandığı Adana'da bir yandan öğretmenlik yaparken diğer yandan da boş durmamış, kültür ve sanatın çekim alanının içinde yoğrulmuştur. O yıllarda ADANA HALKEVİ tarafından ayda bir çıkarılan GÖRÜŞLER dergisi henüz yayım hayatına başlamıştır (Nisan,1937) Derginin Mayıs ayında yayımlanan 2. sayısında Aliye Hocahanım, "ALİYE AŞARLI" adıyla, Turgenyev'den GÜL öyküsünü çevirerek yayımlar. GÖRÜŞLER, başlangıçta YUNUS KÂZIM KÖNİ, daha sonra da ARİF NİHAD ASYA tarafından yönetilmiş bir dergiydi. Derginin sürekli yazarları arasında TAHA TOROS da yer alıyordu.

Aliye Hocahanım, 1938 yılında GÖRÜŞLER'in basıldığı basımevinde ilk çeviri kitabını yayımlar. Bu Turgenyev'in öykülerinden bir bölümü içeren RÜYA adlı kitaptı. 48 sayfalık kitapta ünlü yazarın RÜYA, GÜL, EGOİST, NE GÜZELDİ NE TAZEYDİ O GÜLLER ile TABİAT adlı öyküleri yer alır. Aliye AŞARLI adıyla, GÖRÜŞLER'de yer alan GÜL çevirisi de kitapta yerini alır. RÜYA kitabını Aliye AŞAR adıyla yayımlar.

Aliye Hocahanımın Adana'daki öğretmenliği kısa sürer: Trabzon'a döner. Trabzon'daki öğretmenlik yılları kültürel etkinliklerle dopdolu geçen yıllardır. Onun bu yıllarından bir kesiti anlatmasını istediğim zamanın Trabzon Lisesi Müdürü, yazar ve çevirmen Sayın FAİK DRANAS, 20.12.1986 tarihinde bana yazdığı mektupta şu görüşlere yer verir: **"...Aliye Aşırbay, eski Trabzon Lisesi'nin en değerli ve en çok beğenilen kültürlü hocasıydı. Anadili gibi Fransızca, Almanca ve Rusça dillerini bilir, çok kitap okur ve okuturdu. Trabzon Lisesi, eski klasik eserlerin sahneye konulmasında Aliye Aşırbay'dan çok faydalanmıştır. Sofokles'in tüm trajedileri, Seksipir'in tüm eserleri Aşırbay'm bizzat yaptığı ve yaptırdığı kıyafetlerle donatılırdı. Yatılı öğrencilerin yatak çarşafları onun elinde mermerleşir, Yunanlı ve Romalı senatörlerin omuzlarına atılan pelerinler olurdu..."**

Aliye Hocahanım Trabzon Lisesinde öğretmenlik yaptığı yıllarda Turgenyev'den çevirdiği ikinci kitap KLARA MİLİÇ adını taşır. Klara Miliç, 1943 yılında İstanbul, Güven Yayınevince yayımlanır. **"Büyük Muharrirlerlerden Tercümeler"** dizisinin ikinci kitabı olan KLARA MİLİÇ, 14x21 cm boyutlarında 8 puntoyla 100 sayfalık bir kitap olarak okuyucusunu bulur. Kitabın biçimsel yapısı üzerine ayrıntılı bilgi vermemizin nedeni, KLARA MİLİÇ'in, Aliye Hocahanımın çevirisinden bir yıl sonra, İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı, Hasan Ali Yücel'in "Maarif Vekili" olduğu dönemde yayımlanan "Dünya Edebiyatından Tercümeler" dizisinde, Rus Klasiklerinin 18. kitabı olarak yeniden çevrilmesiydi. Erol GÜNEY ile Oktay Rifat HOROZCU tarafından çevrilen aynı kitap, 11,5x18,5 cm boyutlarında 10 punto 86 sayfa olarak yayımlanır. Bu iki çeviri arasında hayli sayfa farkının olmasının yanısıra, ilk çevirinin açık anlaşılır bir dile özen gösterilerek yapıldığını, paragraflarla konu bütünlüğünün ön planda gözetildiğini görürüz.

Aliye Hocahanım, Turgenyev'in yanında ÇEHOV'dan da çeviriler yapar; ancak yaptığı bu çeviriler 1946-1948 yıllarının tarihini taşımasına karşın, bir türlü kitaplaşamaz; dosyalarda kalır. Dosyalarda kalan ÇEHOV öyküleri: CAN SIKICI HİKAYE, TANIDIK ADAM, ÇİZME, KADIN OLMAK SAADETİ adlarını taşır. Bu öyküleri uzun yıllar önce çeviren Aliye Hocahanım, yıllar sonra eskiyen dil üzerinde yeniden çalışma gereksinimini duyar, gerekli düzeltmeleri yapar; ancak öyküler ne yazık ki yine de kitaplaşamaz.

Aliye Hocahanım, ikinci dönem çıkan KIYI'da da bir çevirisiyle yer alır. KIYI'nın Mayıs 1970 tarihli 13. sayısıyla, Haziran 1970 tarihli 14. sayısında D.MEREJKOVSKİ'nin "LEONARDO DA VİNCİ" adlı iki ciltlik eserinin 9. bölümünden kısaltarak çevirdiği BİLGİNLER DÜELLOSU adlı iki bölümlük yazısı yer alır.

Eğitim ve kültürle dopdolu öğretmenlik yaşamını Fatih Eğitim Enstitüsü tarih öğretmenliği görevindeyken emekliye ayrılarak tamamlayan Aliye Hocahanım'ı, 1981 yılının 27 Mart günü yitirmiştik.

Onun yaşamını en iyi anlatacak kişi kızkardeşiydi. Ben de bütün yaşamının en yakın tanığına sorular sordum, yanıtlar aldım. ●

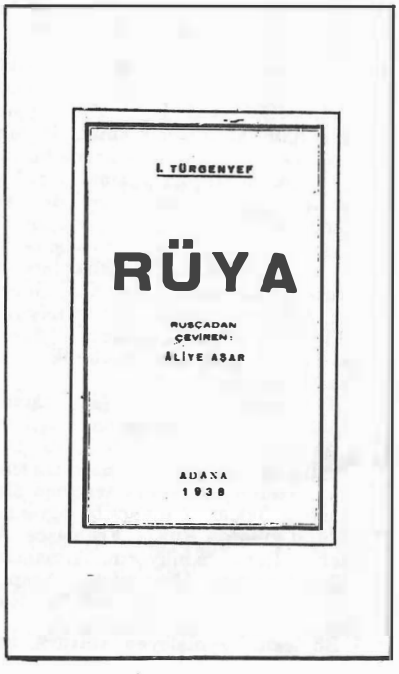

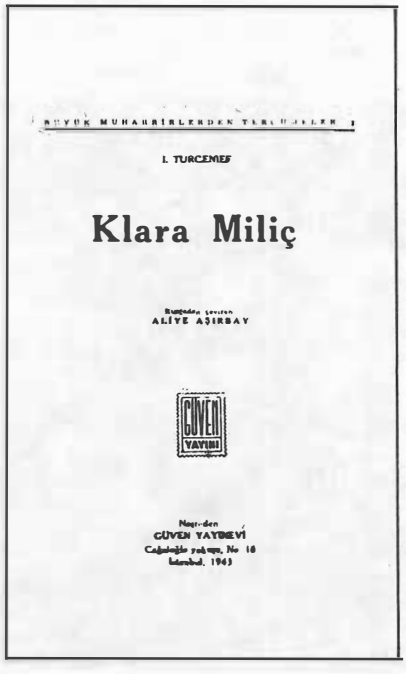

ASİYE AŞIRBAYLI ANLATTI:

ALİYE İLE BİR ÖMÜR

Söyleşen: Ahmet ÖZER

Ahmet ÖZER, Asiye Aşırbaylı ile

- Efendim, Aliye Hocahanım saygıdeğer bir öğretmen olduğu kadar, ülkemizin kültür alanında yetiştirdiği önemli bir kişiydi. Onun bizlerce bilinmeyen yanlarını sizden öğrenmek isteriz. Örneğin; aileniz, çocukluğunuz, Türkiye'ye gelişiniz üzerine neler söylersiniz?

- Annemizin adı Hayer, Babamızınki Nasrullah'tı, ailemiz azeriydi. Bugün ulusal sınırlarımızın dışında bir yerde BAKÛ'da doğduk. Aliye benden üç yaş büyüktü. Doğum tarihi nüfus kağıdında 1234 yazıyor. Sonra 1329 olarak düzeltildi. Kışları BAKÛ'de yazları MERDEKÂN denilen kırsal alanda geçirirdik. Petrol kuyuları ve üzüm bağları çocuk aklımda kalanlar. Ekonomik durumumuz çok iyiydi. Babam devrinin önemli bir kişisiydi. Annem, eve gelip giden mürebbiyeler elinde eğitimini tamamlamış son derece sağduyu sahibi bir kadındı. Nakış-dikiş derslerini, Rusçayı, Kuran'ı, Fransızcayı ve piyanoyu bu yöntemle öğrenmişti.

- Türkiye'ye gelişiniz nasıl oldu? O günlerden neler anımsıyorsunuz?

- Yeni yönetime uyum sağlamamız mümkün değildi. Bu nedenle onüç kişilik bir toplulukla, BAKÛ'dan ayrıldık. Bir yıl kadar Tiflis'te kaldık. 6 ay da Batum'da. Daha sonra Trabzon'a geldik. Devrin valisi Fethi Bey bizleri Kafkas Palas oteline yerleştirdi. Birkaç ay dedemden gelen parayla geçindik. Daha sonra Trabzon'un değişik yerlerinde o yıllardaki göçmenlerle birlikte aynı evlerde kaldık. İhtilal öncesinde bir görevle Türkiye'de bulunan babam da yanımıza, Trabzon'a geldi. Bugün yerinde yeller esen PTT Merkez binasının yanındaki ev, en son taşındığımız evimiz oldu.

- Efendim Aliye Hocahanımm ocukluğu, eğitimi ve ailenizdeki yeri üzerine neler söylersiniz?

- Aliye, Bakû'da ilkokul 1. sınıfa kayıtlıydı. Son derece zeki bir çocuktu. Piyanoyu o yaşında evimize gelen öğretmenden, Türkçeyi de esir Türk subaylarından öğrenmişti. Fransızca derslerini yine bir başka öğretmen verirdi kendisine. O yıllarda Yardım Alayı Komutanı Baha Sait Çonay evimizde kalırdı. Sonra o da Türkiye'ye geldi.

Trabzon'a geldiğimizde Aliye, İÇ KALE İLKOKULU (Gazipaşa İlkokulu)n da bir yıl okumadan ayrıldı. Çünkü Aliye o yıllarda eğitim yönünden sınıf arkadaşlarından hayli üstündü.

- Daha sonra öğrenimini nasıl sürdürdü?

- O yıllarda, bizimle birlikte Türkiye'ye gelen Annemin teyzesinin torunları İstanbul'da Sör'ler okulunda okuyorlardı. Aliye onların yanına gitti. Kızlarla kaldı. Bir süre onlarla aynı okulda okudu. Onlar Sovyetlere dönünce, Aliye de Trabzon'a geldi; ancak burda bir ilkokulda okumayı bir türlü istemedi. Bu nedenle eve öğretmenler geldi. İstanbul'dan Fransızca kitaplar getirildi. Sör'ler okulunda uygulanan program evde ona uygulandı. Bu uygulama 1 yıl sürdü. Sonra Kız Ortaokuluna sınavla girmek istedi. Başlangıçta okul yöneticilerince uygun görülmemesine karşın, zamanın "maarif emini" Mustafa Reşit TARAKÇIOĞLU Aliye'yi sınava soktu; ardından emirle okula kaydetti. Aliye kız ortaokulunu 1.likle bitirdi.

- Lise öğreniminden, üniversite yıllarından sözetsek biraz, ne dersiniz?

- Ortaokulu bitirdiği yıl, açılan parasız yatılı sınavına üç arkadaşıyla birlikte girdi, sınavı sadece Aliye kazandı. ERENKÖY KIZ LİSESİnde yatılı öğrenimini sürdürmek amacıyla yeniden İstanbul'a gitti. O yıllarda birbirimize çok mektuplar yazmışızdır. Yaz tatillerinde Trabzon'a gelirdi hep. Kendisine burdan para gönderirdik. Aliye bu parayla üstüne başına bir şey almaz, tüm parasını kitaplara yatırırdı. Ünlü yazar Reşat Nuri Güntekin, Aliye'nin liseden öğretmeniydi.

- Aliye Hocahanım, yabancı dil öğrenmesi konusunda sanırım büyük bir yeteneğe sahipti.

- Kız lisesinde öğrenciliği sırasında, Halide adlı bir arkadaşı ona İngilizce, o da ona Fransızca öğretmişti. Üniversite öğrenimi de parasız yatılı sınavını kazandıktan sonra tercihen alınmasıyla başlar. Üniversite öğrencisi olduğu yıllarda Rusça, Fransızca, Almanca, İngilizce biliyordu. Almancayı mürebbiyeden öğrenmişti. Arapça, Farsça, Osmanlıca'ya vakıftı. Eski yazıyı çok iyi yazar ve okurdu.

- Böylesine genişleyen kültürü, onu

Annesi, babası ve kardeşleriyle

Aliye Hanım kardeşi ile

neden tarih bölümünden okumaya yöneltti.

- Felsefe ve kimya öğrenimini düşündü; ancak vazgeçti. Amacı, çok geniş bir kültür edinmekti. Bu nedenle tarih bölümünü seçti.

- Üniversite bitince ilk görev yeri Adana oldu ardından, Trabzon...

- Evet ilk görev yeri Adana'dır. Erkek lisesinde görev yaptı. 1936-1938 yılları Adana'da geçti. Çeviriler yaptı. Turgenyev'den RÜYA adlı kitabı yayımladı. Adana'ya bir türlü ısınamadı. Amacı yeniden bir fakülte bitirmek, yeni kültürler peşinde koşmaktı. Ancak orda zehirli sıtma hastalığına tutuldu Trabzon'a döndü. Bir süre burda kaldı. Trabzon'da öğretmenlik yapmak isteyince de onu ortaokula verdiler. Orda bir yıl çalıştı. Faik DARANAS'ın Trabzon Lisesine müdür olarak atanması üzerine kendisine lisede öğretmenlik yapması için çağrı yapıldı. Aliye de bu isteğe uydu. Öğretmenliğinin yanı sıra hiç durmadan okuyan bir kişiydi. Okumayı böylesine seven kişi az bulunur. Lisede öğretmenliği sırasında KLARA MİLİÇ'i çevirip, İstanbul'da yayımlattı.

- Efendim, Aliye Hocahanım, lisede öğretmenlik yaptığı yıllarımda tiyatro ile de uğraştı. Bu alanda ne gibi çalışmaları oldu?

- Lisede anımsadığım kadarıyla, MOLİERE'den TARDÜF'ü sahneledi. Oyunda rol alan tüm oyuncuların giysilerinin modellerini yabancı model kitaplarından çizdi, terzilere götürdü, kendi dikti. Oyunların tüm yükünü omuzladı. Oyunlar Lisenin Konferans Salonunda sahneye konulmuştu. O yıllarda Erzurüm Valisi Aliye'nin öğrencisiydi. Vali, Aliye'ye, oyuncu öğrencileriyle Erzurum'da oyunu sahnelemek için, çağrı yaptı. Bu istek üzerine Erzurum'a gittik. Oyun orda da hararetli bir şekilde izlenmişti. Yine aklımda kaldığı kadarıyla bir başka oyun, KİBARLIK BUDALASIydı. Oyun oynandığı sırada seyirciler arasında bir zamanların başbakanı Hasan SAKA da vardı. MOLİERE Aliye'nin çok sevdiği, sürekli çeviriler yaptığı bir yazardı.

- Efendim, onun bütün kişiliğine yakından tanık olan tek kişisiniz. Aliye Hocahanımın insan yanını bize nasıl anlatabilirsiniz?

- Belirttiğim gibi, her şeyi okumaktı. İstanbul dönüşlerini anımsıyorum, bavul, bavul kitaplarla gelirdi. Uygarlığın bütün değerlerini kişiliğinde toplamış, ender bir kişiydi. Çok sessiz, çok uyumluydu. Hasta da olsa, geleni oyalar; güleryüzlü davranırdı. Geceleri, ders yılı boyunca öğrencilerinin sınav kâğıtlarını, sabahlara kadar okurdu. Öğretmenliği çok ama çok severdi. Sürekli bir kültür arayışı içindeydi. Evin her tarafı, birini bırakıp diğerini aldığı, sürekli okuduğu kitaplarla doluydu. Bildiği dilleri unutmamak ve onların inceliklerini daha iyi kavramak için sürekli yabancı dilden kitaplar okurdu. Okumayı ara verdiğindeyse çeviriler yapardı.

- Aliye Hocahanım, böylesine geniş kültürü neden bir kentin sınırları içinde kitlemişti? Örneğin daha üst görevlerde bulunmak gibi bir isteği olmamış mıydı?

- Bir ara kendisine ANKARA MÜZELER MÜDÜRLÜĞÜ görevi teklif edildi. Ancak bu görevi kabul etmedi. Ben gitmesi için kendisine ısrar edince, "Biz Trabzon'a kök saldık, bir başka yerde oturmak bize çok zor gelir" demişti. İl adına yeminli çevirmenlik yaptı uzun yıllar Fransızca, Rusça ve Almanca'yı kusursuz bir diksiyonla konuştuğu için, çoğu kimse onun Trabzon'da yaşayan bir Türk vatandaşı olduğuna inanmazdı. Baba-oğul KARAYEVO'lar Trabzon'a uçak kaçırdıklarında, yine çevirmen olarak görevlendirilmişti. Korsan çocuk konuşma sırasında, Aliye'nin uçak personelinden biri olduğunu ileri sürmüştü. Aliye, böylesine dile vakıftı.

- Okuduğu, kültürüne kaynak olarak seçtiği, çevirdiği kitaplar, yazarlar ve yazılar üzerine neler söylemek istersiniz?

- PUSKİN'in şiirlerini, yazıldığı dilde ezbere bilirdi. Puşkin en çok sevdiği şairdi. Onun şiirini çok sevmesine karşın, hiçbir şiirini çevirmemişti. Bu bir yerde şiirin bir başka dilde büyüsünü yitirmesi nedeniyleydi. Lermantov, Turgenyev, Çehov çevirdiği yazarlardı. Saydığım diller içinde az bildiği İngilizceydi; ancak sinemada İngilizce orijinal bir filmi de bizlere rahatlıkla çevirebilirdi.

Kitaplığına bakıyorum: Boy boy Fransızca, Rusça, Almanca kitaplar, Milli Eğitim Bakanlığı Klasikleri, Cronin, Shakespeare, Moliere, Machıavelli, Gogol, Sophokles, Çehov, Ksenophon'dan kitaplar, sanat tarihi üzerine yazılı kitaplar, Anne Frank'ın Hatıra Defteri, Suyu Arayan Adam, Bertrand Russel, Leonardo da Vinci, D'alexandre Dumas, Pearl Buck'ın "Promesseu adlı kitabı ve Tevfik Fikret'ten Rübab-ı Şikeste...)

- Müzik ve Aliye Hocahanım... Bu iki dostluk üzerine neler söylersiniz?

- Çok güzel piyano çalardı. Piyano ile bütünleşmişti. Fürelizeyi iyi çalardı. (Üst üste bir rafı dolduracak kadar el yazısıyla dolu müzik defterlerine bakıyorum: Notalar, notalar....)

- Atatürk'e olan sevgisi, Atatürkçü kimliği, Cumhuriyet Tarihine duyduğu hayranlık ve laik tavrı onun Atatürk'le yakından tanışmış olduğuna yorumlanır, bu konuda bizleri aydınlatmamızı rica etsek...

- Atatürk'le Trabzon'da hiç karşılaşmadı. Atatürk Trabzon'a son kez geldiğinde O Adana'da öğretmendi. Atatürk öldüğünde de ordaydı. Ancak, İstanbul Üniversitesinde öğrenciliği sırasında üniversitede verilen "çay"lara Atatürk de davet edilirdi. Atatürk' le toplantılarda görüşme olanağı olmuştu.

- Efendim verdiğimiz bilgiler için çok teşekkür eder, sevgili öğretmenimizin kişiliğinde size içten saygılarımı sunar, sağlıklar dilerim.

- Ben de ilginiz için, hatırlandığımız için çok teşekkür ederim. ●

ALİYE AŞIRBAYLI İÇİN NE DEDİLER

Trabzon Öğretmen Okulu 30.5.1950

Aliye Hocahanımın hem öğrencisi oldum, hem onunla birlikte çalıştım, hem de müdürlüğünü yaptım. Aliye Hanımda değişmeyen özellikleri şöyle anlatabilirim: Birincisi, o olağanüstü, mükemmel bir kültüre sahipti. Çok bilen insan anlamında değil, kültürü özümlemiş, misyon haline getirmişti. Kültür Onun için bir dünya görüşüydü.

Her üç aşamada da o benim öğretmenimdi. Emekli olduğu zaman da benim dönemime rastlar. Bakanlıktan adına gelen emeklilik belgesini, 10 gün kendisinden sakladık. Arkadaşlara ona duyurmak için rica ettim. Onlar da bu işe yanaşmadılar. Sonunda yine kendisine ben tebliğ ettim. O an ağladı ve bizleri de ağlattı.

Bir ara Batı Edebiyatı derslerini okutmuştum. O dersler sırasında kendisinden çok yararlandım. "Batı Edebiyatını anlamak için Rönesans ve Reformu bilmek gerekir" demişti. Kendisi bu alanda çok mükemmel bir terkip hazırlamıştı. Daha sonra bu ders notları haline getirildi.

Temiz ve yakışır bir giyime son derece dikkat eden, Aliye Hocahanımın en önemli özelliği kibarlığı ve nezaketiydi.

Bener CORDAN
Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü

Trabzon Lisesi öğretmenleri (1950'li yıllar)

Aliye Hocahanım, "tarih"i bilimsel yönden ele alıp, onu hikâye olmaktan kurtarıp, yöntemine ve amacına uygun geliştirerek öğrencisine ve çevresine sunandı. Kültürde olduğu gibi, sanat alanında da hayli sağlam bir bilgiye sahipti. Resim, müzik ve sahne sanatlarıyla yakından ilgili bir kişiydi. Devamlı araştıran, okuyan bir öğretmendi. Oyunlar sahneye koymasının yanı sıra, o yıllarda birlikte çalıştığımız resim öğretmeni Kayıhan Keskinok'un yaptığı eskizler üzerine eleştirilerini,düşüncelerini açıklar, Kayıhan'a ışık tutardı. Kayıhan Keskinok, o eleştiriler doğrultusunda, çalışmalarına yön verirdi.

Her şeyden önce onun insan yanının kişiyi etkileyen bir özelliğe sahip olduğunu belirtmek isterim. Son derece mütevazi, kendinden asla söz etmeyen, belli etmeden karşısındakilere yardım etmeyi görev bilen önemli bir kişiydi. Ben kendisinden özellikle tarih felsefesi konularında çok yararlanmışımdır. Ancak ne yazık ki toplum olarak ondan gereği kadar yararlanamadık. Önemli bir fırsatı kaçırdık.

Lisede öğretmenlik yaptığımız o yıllarda birlikte çalıştığımız kadrolar, sadece öğrenci yetiştirmekle kalmıyordu. Öğretmenler de doğal olarak bu etkileşimden nasibini alıyor; kültürün, sanatın yakın takipçisi oluyordu. Çalıştığı her kişiyi çok yönlü etkileyen öğretmenlerin başında ise Aliye Hocahanım geliyordu.

Fahri BAŞER
Felsefe Öğretmeni

★

Aliye Hanım; çok muhterem hocam, otoritesini bilim ve kültürüne dayandıran çok üstün vasıflarıyla ve de tavırlarıyla bizlere örnek olmuş bir öğretim üyesidir. Kendisinden ders almış olmanın gururunu taşıyorum ve kendisini rahmetle anıyorum.

Orhan KARAKULLUKÇU
Trabzon Belediye Başkanı

★

Aliye Hanımı, rahmetli eşim dolayısıyla tanıdım. O daha çok eşimle arkadaştı. Tanıdığım süre içinde, hangi konu olursa olsun, sizi aydınlatacak, arzuladığınız konuları rahatlıkla anlatabilecek bir kültüre sahipti. Özellikle kendi branşı olan tarih konusunda derinlemesine büyük bir kültür sahibi olduğunu izlemiş olmanın gururunu hala yaşarım.

Bu arada edebi kültürünü de dile getirmemek büyük haksızlık olur. O, Almanca, İngilizce, Fransızca, Rusça ve Arapçayı çok iyi bilen ve bu dillere vakıf

Trabzon Lisesi Öğretmenler odası 1950'ler.

olan bir kişiydi. Aliye Hanım gibi çok değerli öğretmenin anısına yapılacak bu çalışmaya emeği geçenleri kutlar, aziz anısı önünde sevgi ve saygı ile bir kez daha eğilirim.

Av.Fethi ÇULHA
Trabzon Barosu eski başkanı

★

Aliye Aşırbay Hocahanım, geniş dil ve sanat kültürlerinden kaynaklanıp oluşan aydın kişiliği ile bizler için gerçek bir "örnek insan"dı.

Öğrencisi bulunduğumuz dönemlerdeki eksikliklerimizle O'nu yeterince anlayıp değerlendiremediğimizi şimdilerde daha iyi anlıyabiliyoruz.

Gerek kimi başyapıtların asıl dillerinden yaptığı çevirileri ile gerek Trabzon' daki sahne çalışmalarındaki yöneticilikleriyle sanat ve kültürümüze etkinlikler kazandıran Aliye Hocahanımı, felsefe öğretmenimiz ve müdürümüz sayın Faik Dranaz ve psikolojf öğretmenimiz rahmetli Besim Savcı gibi "ah keşke yeniden öğrencileri olabilsek.." diye arzuladığımız öğretmenlerimiz arasında ve saygıyla anıyoruz.

S.Hikmet KARAHASANOĞLU

★

Aliye Aşırbaylı'nın sağlam bir tarih görüşü vardı. O, tarih olaylarını nedenleriyle ele alır, nesnel eleştiri süzgecinden geçirir, bunlardan çıkarılabilecek sonuçları yine nesnel bir tutumla belirler, öylece ortaya koyardı. Tarihi coşturmak için değil, düşündürmek için anlatırdı Aliye öğretmen. Bu nedenle O'nun öğretmen kişiliğinde bir bilim adamı yansır: Birkaç yabancı dil bilen, sürekli okuyup yazan, araştırıp inceleyen, bildiği yabancı dillerden çeviriler yapan, genel kültürü çok geniş bir öğretmen..

Aliye öğretmenin toplum içinde, öğretmenler arasında saygın bir yeri vardı. Bunu O'na sağlayan, köklü-geniş bilgisi yanında, Hanımefendi kişiliğiydi..
Aliye Öğretmen saygıyla anılmalıdır.

Rasim ŞİMŞEK

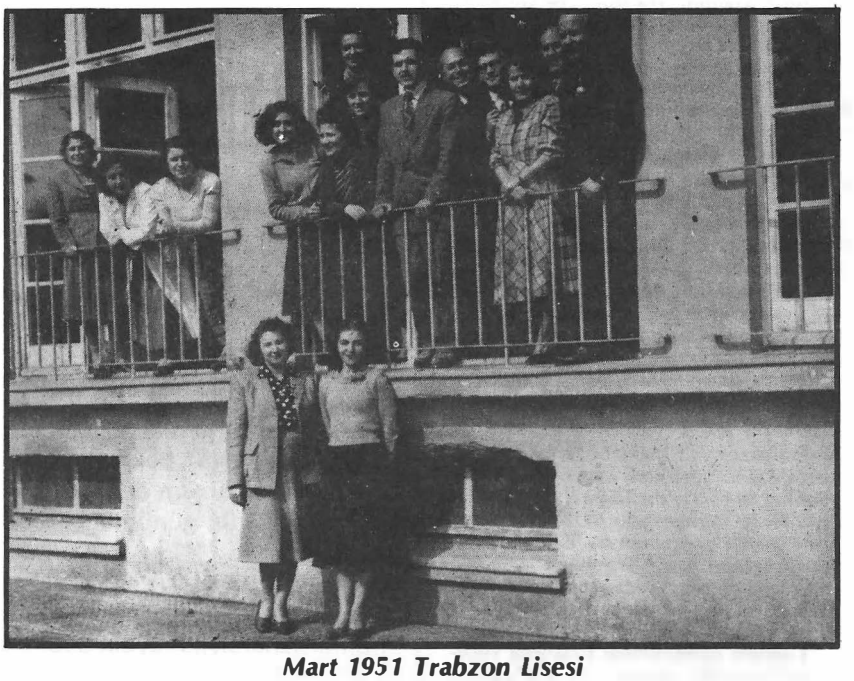

Mart 1951 Trabzon Lisesi

Aliye Hanım mı? O uygar bir insandı anımsadığım kadarıyla. Trabzon Lisesinde öğretmenim olduğu yılları düşünüyorum. Bir tarih öğretmeni olmaktan çok, tiyatro çalışmalarımızdaki katkıları ön plana çıkıyor. Şu an lisenin "konferans salonu'ndayız. CYRANDO DE BERGERAC sahneye konuluyor. Acaba Aliye Hocahanım nerde? Kostümlerle mi ilgileniyor? Aradan uzun yıllar geçti, kalın bir sis aramızda...

Kısacık boylu, zayıf, narin bir insan.. Kesik kesik konuşuyor. Sanki her sözcüğü ayrı ayrı düşünerek konuşuyor. Sâkin, ağırbaşlı ve gösterişsiz... Saçmalıklara, mantıksızlıklara, hurafelere karşı çıkıyor. Atatürk Devrimlerini savunuyor. Türk kadınının uygarlık düzeyini yükseltmeye çalışıyor sanki tek başına, öyle bağıra çağıra değil, kendine özgü bir konuşmayla.

Aklından neler geçiyor bilemiyoruz, meğer çeviriler yapıyor çeşitli dillerden, haberimiz yok. Aliye öğretmenimizin kültürlü bir insan olduğunu biliyoruz ama, edebiyata yakınlık derecesini bilemiyoruz. Bu konuda sır vermiyor bizlere. Aradan uzun yıllar geçtikten sonra, onu yeniden tanıyor ve daha çok seviyoruz. Anısı önünde saygı ile eğiliyoruz.

Gündoğdu SANIMER

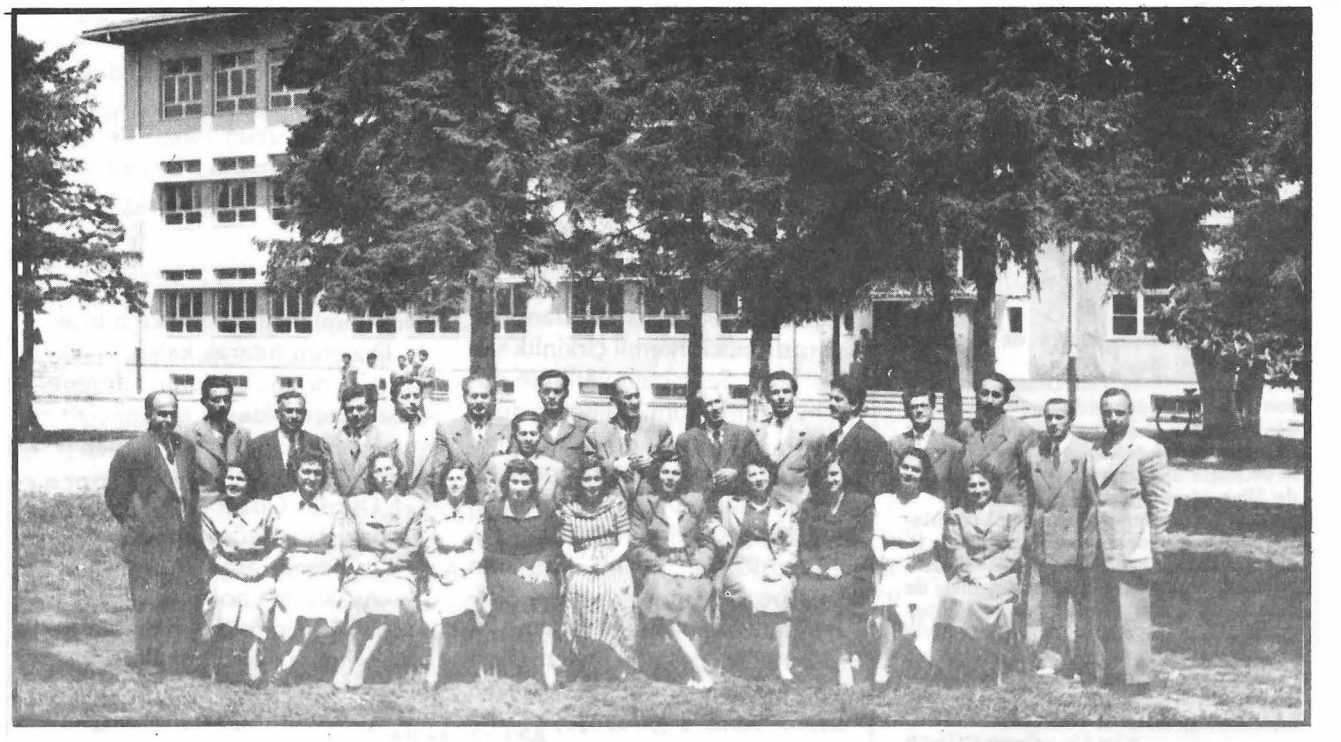

Aliye Hanım, Trabzon Lisesinde benim öğretmenimdi. Kendisinden dört yıl feyz aldım. Öğretmenlik mesleğine âşık bir kişiydi. Eğitim Enstitüsünde 7 yıl birlikte çalıştık. Geniş bir filolojik ve lenguistik bilgiye sahipti. Genel kültürü çok genişti. Bilimsellikle duygusallığı her zaman ayırt edebilen Atatürkçü çizgide bir tarih bilincine sahipti. Bilime inanan değerli bir öğretmendi. Her zaman iyiden, doğrudan ve güzelden yana olmuştur. Özellikle Atatürk ilkeleri konusunda hiç taviz vermezdi.

1937 tarihinde Türk Tarih Kurultayına Atatürk'ün imzasıyla çağrılan ve katılan bir kişiydi. Her zaman bilimsel düşünceden yana olup, doğmatik ve fanatik görüşlere karşı us u, rasyonalist bir tarihçiydi. Atatürk'ün tarih tezinin millet tarih tezine dayalı olduğunu söylerdi.

Fransızca, İngilizce, Almanca, Rusça'dan... çevirileri vardır. Fuzuli'nin "Sohbet ül esmar'ını Türkçe'ye çevirmiştir. Lisenin yayımorganı BOZTEPE dergisinde yazılar yayımlamıştır. Zengin bir kitaplığa sahipti. Emekli olduğunda ağladığına tanık oldum. Arapça ve Fars a'yı gayet güzel bilir ve tercüme ederdi. Kamil Su'ile H.Ali Ediz sınıf arkadaşlarıydı.

Lisedeki öğretmenliği sırasında Tiyatro faaliyetlerini yöneten bir kişi olarak, pek çok oyunu sahnelemiştir. Hamlet, Tarduf, Kibarlık Budalası bunlardan birkaçıydı.

Ahmet Can BALİ
Fatih Eğitim Fakültesi
Öğr. Görevlisi

★

Bana göre, Aliye Hocahanımın kafasında ayrı bir dünya, yüreğinde apayrı bir insanlık sevgisi vardı. Dünyasını bütün sevenlerinden gizler ama, sevgisini tanıdığı herkesle paylaşırdı.

Rusça ve Fransızcaya vakıftı; bunun için de tarih hocalığının yanında geniş bir edebiyat kültürü vardı. Özellikle Klâsik Rus Edebiyatını gerçekten çok iyi bilirdi. Yanılmıyorsam, en çok sevdiği yazarların başında da Turgenyev yer alırdı. Dostoyevski'yi, Çehov'u asıl dillerinden okuma imkânı bulduğu için, o büyük yazarların derinliğine ve tadına bizlerden çok daha vakıftı.

Aliye Hocahanım, derin kültürü ve örnek hocalığı kadar nezaketiyle de çevresinde bir başka takdir ve hayranlık yaratırdı.

Onu daima hatırlayarak saygı ve rahmetle anacağımızdan **şüphe etmiyorum.**

Ziyad NEMLİ
Gazeteci
(31.3.1981) TÜRKSESİ

★

Aliye Aşırbaylı, benim de öğretmenimdi.

Aliye öğretmen Faik Dranaz'ın Trabzon Lisesi Müdürü olduğu yıllarda, lisede, hem tarih-coğrafya hem de Fransızca okuturdu. Ufak-tefek yapısı bilgili, görgülü ve engin bilgisi ile tanıyanların gözünde Aliye öğretmeni devleştirirdi.

Aliye Hocahanım, benim gibi onbinlerce öğrenciye ders verdi. Derslerinde titizdi. Ve sınıfa hazırlıklı gelirdi. Ellndeki küçük notlarına bir göz atar, genellikle de ders konularının dışında bir şey anlatmazdı. Oysa Aliye hocahanım, yaşamı ile canlı bir tarihti. Ama o bu özelliğinden yararlanmaz, daha doğrusu geçmiş yaşamının üzene yatmazdı. Bu hasleti onu tanıyanların gözlerinde yüceltirdi.

Ömer GÜNER
Gazeteci
(29.3.1981) KARADENİZ

ÖLÜMCÜL YARA

Tülay FERAH

Uyandım. Tembel tembel gerindim.

Sakal traşı gerektiren günler dışında aynaya bakmak istemem. Kendi yüzüm de olsa, gülmeyen bir yüz günümü berbat edebilir.

Yatak odamdan çıktım. Salonun bildik kokusuna, eşyalarına homurdanarak günaydın dedim. Sigara yakıp, perdeyi açtım. Karşı kaldırımdaki ağacın altında oturan bir kadın gördüm. Elindeki gazete parçasına dikkatle bakıyordu. Bilinçaltımdaki çirkinlik betimlemeleri ortaya çıktı. Masa üzerinde duran kâğıt, kalemimi alıp kadını çizmeye başladım...

Lastik ayakkabılarının burun kısmı yoktu. Parmakları bir müziğin ritmine uyumlu denecek biçimde kıpırdanıp duruyordu. Eteğini bacaklarının arasına sıkıştırmıştı. Diz kapaklarında derisi saydamlaşmıştı. Yıllardır su yüzü görmeyen tüylü kara bacaklar, diz kapakların ürküntü veren çirkinliği başımı döndürdü.

Çizim ilerledikçe, bedenimin kadın tarafından okşandığını duyumsar gibi oldum. Gözlerimi kapatıyor, kadını nazlı bir çiçek gibi tutup, yatak odama taşıyordum. Görkemli çirkinlik salt benimdi. Sevinçten yerimde duramaz olmuştum. Kalemim deviniyor, yaşamın doygunluğunu biçimliyordum... Sivri çenesi. Etli dudakları. Dudaklardan akan salya. Boynu kirden öylesine bozulmuştu ki, siyahtı. Yaşamın özü bu boyundan bedene, bedenden başına neler taşıyordu? Gazete parçasında neler görüyordu? Onu kıpırdamaz hale getiren, bana çılgınca şeyler düşündüren...

Gözlerini görmeliydim. Bakışlarını. Gözlerindeki ışığı bir armağan gibi sunmalıydı. Başını oynatmadığı gibi, gözlerini gazete parçasından ayırmadı. Bekledim. Duruşunda değişiklik olmadı. Olduğu gibi çizdim.

Eprimiş desenli giysisini, kahverengi hırkasını; başörtüsünü, görünen saçlarını çizdiğimde çizim bitmişti.

Kâğıdı kaldırıp, baktım. Mutluydum. Yarattığım çirkinlik tansık gibiydi. Bu desen açacağım serginin başat tablosu olacaktı.

Giyindim. Deseni kadına göstermek üzere çıktım.

Yanına oturdum. Ayırdıma varmadı. Gazete parçasına baktım. Sadece yazılar vardı. Oysa ben çizim boyunca yüzlerce imge yaratmıştım. Deseni gazete parçasının üstüne koydum. Nefesimi tutup, tepkisini bekledim...

Gazete parçasını yere düşürdü. Deseni iki eliyle sımsıkı kavradı. Uzun uzun baktı. Ben de yüzüne. Kıvanarak; deseni gösterdiğim için teşekkür bekleyerek.

Kollarını havaya kaldırdı. Gerilmiş parmakları gevşedi. Desenimi boşluğa bırakır gibi attı. Dizlerini tutarak kalktı. Ayaklarının önünde duran desene basıp geçecekti.

"Basma!" diye bağırmak istedim.

Durdu. Gözgöze geldik. Bilge bakışlarını gördüm.

"O senin aptal," dedi.

Ayaklarına bol gelen ayakkabılarının içinde salınarak yürüdü. Ölümcül bir yara almış hayvan gibi inledim...

Çirkindim! Çok çirkin!●

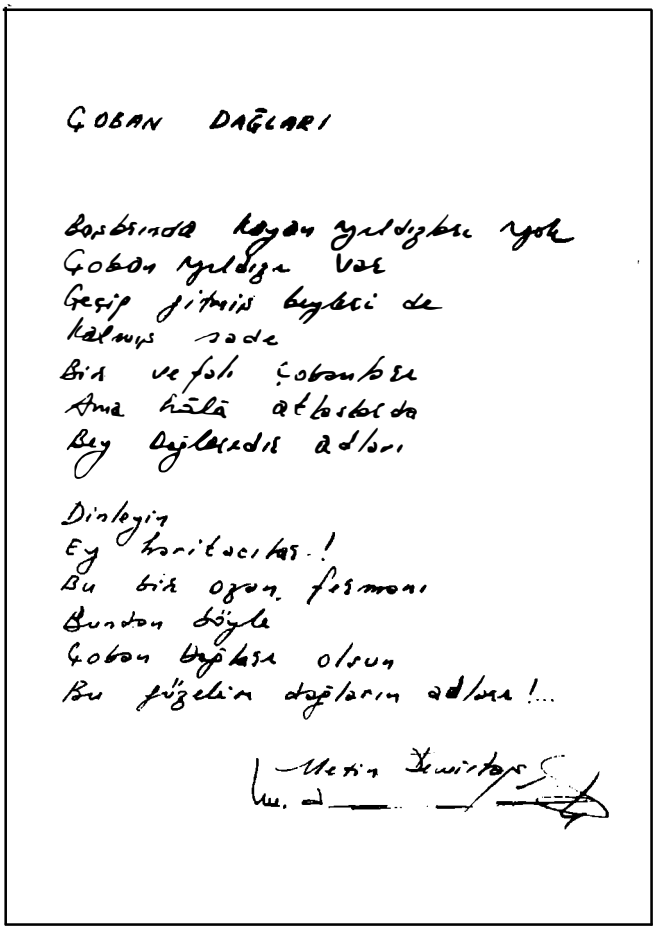

DAĞILAN KELEBEK KANADIYLA

Yaşadıklarımızın gündemi okunaksız acı
Ve ayrılıksa gözlerinin özeti
Beynimi yüreğime akıtarak sevdim
Dağılan kelebek kanadıyla

Takvimlerden koparılan günler
Kanatacaksa bütün yolculukları
Pencere önlerinde kurutulan sözler
Her mevsim hazırlıktır unutuşa

Duvarlarda askıya alınmış düşler
Çiçekler çocuk sesleri bir evin yorumu
Sorularla gelen akşamın kuşatması
Ne yana dönülse sessizliğin iz düşümü

Ah yaralı aşklarla eğitilen kimliğim
Düşünsem bir bıçak çağrışımı sesimde
Ve boyuna içimize sığınan bu susuşta
Sorgulanabilir her an yüzüm yüzünle

Ali MUSTAFA

GÜNLERDE

-S.Taşer'e-

Pazartesi

Saatler dolu dizgin, çiçekli
Gizemli bir ses, bir gülüş kahredercesine
Anlatılmaz yıkımlardan sonra
Uzanıverir eli

Salı

Ne ışık, ne aydınlık!

Çarşamba

Gözlere tüneyen.
Evcil kuşlar gibidir yaşam...
Tarlalar çığlık çığlık
Yağmur olur gelişi

Perşembe

Yoktuk zaten o ağaçların altında
Yeşilin gölgesinde birlikte yürümedik.
Şimdi kış ve çırılçıplak bir mevsim

Cuma

Şaşkınlık... Umarsızlık...
Hep o 'büyük göz' üstümüzde.
Soruların burgaçı aç bir ağız
Not düşmeler... Açıklamalar
İlişkileri

Cumartesi

Bugün cumartesi... soğuk....
Bir beyaz yılan gibi kışın kolları.
Yollar kapanmış 'düşlerden'
Kazalar!.. 'yanlış sevdalanmalar!'
Kurtlar basmış köyleri

Pazar

Soğuk!
Hep o 'büyük göz' üstümüzde.
Not düşmeler... Açıklamalar
İlişkileri (.)

Özcan İLTER

SENİ SEVMEKLE BAŞLADI HERŞEY

Seni sevmekle başladı herşey
Hayatım bir çiçek oldu
Buzda açan

Kar birikti saçlarıma
Çözüldü serçeleri yüreğimin hüzne
Nicedir cebimde taşırım gülüşünü
Aklanır sularında yalnızlığın yüzüm

Sevgi unutulmuyor
Eskise de acıları gönlümün
Hasretin yağmuru
Geziniyor anılarımda
Mektuplar akıyor günlerime
Dolaşıyor sesi kemençenin göğsümü.

Koray FEYİZ

"ESKİ DESENLER"İN DOKUSU ÜZERİNE

Filiz ERGİN

Burhan Günel, aşkı öykülüyor son romanında. Romanda geçen bir deyişle aşk öyküsü, aşkın öykülenmesine "denek"lik ediyor. İlter'le Ferhat'ın aşkları alışıla gelen biçimlerde anlatılmıyor bize. Aşkın kendi iç dinamiği ve aşkı yaşayanların iç dünyalarını bezeyen duyarlılıkları, giderek anlatımın da çıkış noktası, hatta kendisi oluyor. Bir bakıma, söylem, öyküsüyle birlikte doğuyor ve onunla örtüşüyor. Burhan Günel, Eski Desenler' de, değişik bir anlatım tekniğiyle, değişik bir bakış açısıyla, aşkın özde ne olduğunu, neyin göstergesi olarak gönüle yansıdığını ve insana ne kattığını bulmaya/anlatmaya çalıştı; ortaya ilginç bir roman çıktı.

(Bu yıl yayınlanan Bitmeyen Aşk romanı okunduğunda da benzer kaygıların güdülmüş olduğu görülüyor. Benzer bir yorum, benzer bir yapı. Günel, Pınar Kür'ün romanını, kendi romanı karşısında yok sayarak, özgün bir çalışma konumundan soyutluyor ve bir başka romanın türevi konumuna yerleştiriyor. Bitmeyen Aşk'ın Eski Desenler' in kaynaklığında yazıldığını ileri sürüyor.)

Roman boyunca, bir aşk yaşanıyor, bir roman yazılmaya çalışılıyor; birden fazla yazar, yazarken yaşamanın, yaşarken yazmanın kaygısında, zaman zaman gerçek ve düş düzlemlerinin kesiştiği çizgide birbiriyle karşılaşıyor, birbiriyle çelişiyor ya da örtüşüyor. Ferhat'ı ve onun yazarlık serüvenini, daha doğrusu, "Eski Desenler" adlı üzerinde çalışılan romanın yazılma sürecini çözmek, elimizdeki Eski Desenler'in kurgusunu da çözmek, aynı zamanda...

Kurgu, bu romanda, öncelikle ilgimizi çekiyor. Konu, ayrı ayrı söylemlerde ve onların bütünlüğünün sergilediği yapı içinde gelişiyor. Anlatılanın da büyük ölçüde anlatımı hazırladığını vurgulamak gerekir. Bu romanda ve bu roman içersinde yazılışına tanık olduğumuz "Eski Desenler"de, aşkı yaşayanlar, duygularını, izlenimlerini, tepkilerini kendi söylemleri içinde söze döktüğünde, araya da belli bir işlevle "yazar" kendi söylemini yerleştirdiğinde, olay ve kurgu birbirini üreterek ana dokuyu açığa çıkarmış oluyor. Karmaşık, iç içe girmiş, yer yer birbirinde erimiş söylemlerle oluşmuş bir yapı... (Tırnak içinde gösterdiğimiz, göstereceğimiz yazarı, Burhan Günel'den ayrı düşünmeli.)

Ferhat, işi, çocukları, eşi ve sevgili si olan, yıllardır Eski Desenler romanı üzerinde çalışan bir yazar. Onu, bize, bir başka "yazar" anlatıyor. Yazılmaya çalışılan "Eski Desenler"in baş kişisi de bir yazar; işi, çocukları, eşi, sevgilisi var. Tuna, adı. Ferhat'ın kendi yaşadıkları üstüne düşünerek çizdiği, "romandaki kendisi" olarak tasarladığı bir tip, İlter, Ferhat'ın tiyatrocu sevgilisi; romanında, cinsel eğilimlerden uzak, yoğun bir duygusallığa gömülü olan Günseliye dönüşüyor. Nilgün, Ferhat için de Tuna için de özverilidir, annedir, eştir. Burada ilginç olan, Ferhat'ın durumudur: Yazmaya çalıştığı romanın kişilerinin gerçekteki kişilerden ayrı, bağımsız gerçeklikleri var gibidir. Söz gelimi, Ferhat, nerede İlter'e, nerede Günseli'ye yöneltir sevgisini, kestirmek güçleşir. Yazarken tüm isteği, kendisine varmaktır: **"Yazmalıyım artık, yoksa yaşadıklarımın ağırlığı beni ezip yok edecek."**(1) Ama işte, bir sorun var: **"Ah bir de karıştırmasam. Yaşadıklarımla yazdıklarım neden böyle iç içe girip birbirlerine dolanıyor bilmem ki? Bilinç kayması mı? Hastalık mı?"**(2) Roman bittiğinde kendisi de bitkindir.

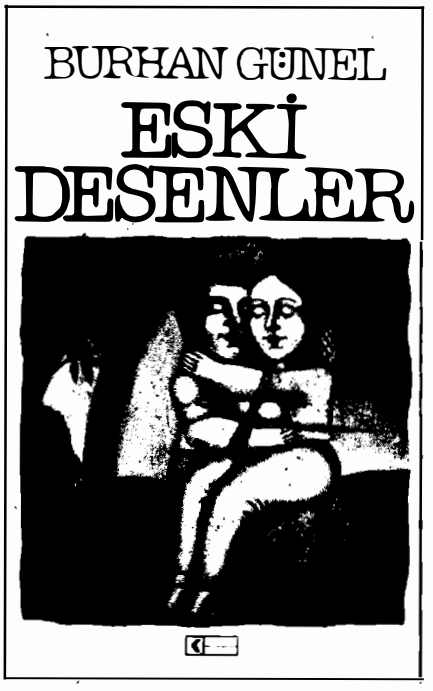

Ortada, bitmişliğine gönülden inanılmamış bir roman... Peki kim yazdı, **"Eski Desenler"** i gerçekte? Bu soruyu sorma hakkımız var. Çünkü başlangıçta, salt aktarıcı gibi görünen "yazar" özellikle sonlara doğru söze karışmaya başlamış, Fer at'ı aşarak, Ferhat'ın romanının kahramanı Tuna'yla diyaloğa girmiştir. **"Eski Desenler"i yazdığını sanan**, Ferhat; yazan, **"yazar"**dır. Burhan Günel'in düşüncesine ulaşmış, kurgusunu çözebilmiş olacak mıyız bilemeyiz ama, bize göre burada **"yazar"a yüklenen** görev, **"yazma eyleminin yazarından bağımsız geliştiği"** savını somutlaştırmaktır. Yani, Ferhat, bir roman yazıyor, hatta, kendi romanını, kendi yaşadıklarını yazmaya çalışıyor. Ama daha başta, kendinden ayrı bir gerçekliğin ayırdına varıyor yazdıklarında. Kendisinin iz düşümü olarak tasarladığı Tuna bile, kendisinden ayrı bir kişiliği yansıtıyor. Yazdığı roman, kurallarını kendi koyuyor, örgüyü kendince nakışlıyor. Bizi, bu yargıya götüren iki ip ucu var: İlki, **"yazar"**ın Ferhat'la ilgili söylemlerde yalnızca aktarıcı işlevinde kalması; ikincisi, yine **"yazar"**ın **"Ama bunu şimdilik açık etmeyelim, aramızda kalsın. Ferhat işitirse bozulabilir. Çünkü şu yazıların 'son'u hakkında ke in bir düşüncesi yok şimdilik. O da tüm yazarlar gibi, kendisine yol gösterilmesini sevmez?"**(3 demesidir. Benzer örnekleri yer yer bulabiliyoruz.

Romanın, Burhan Günel'in Eski Desenler'inin ağırlıklı bölümü, bir tek gün içinde geçiyor. Bir eylül gününün yarısı İlter'le akıyor. Roman, İlter'in evinde, İlter'le Ferhat'ın birlikteliklerine tanıklık ediyor ilkin. Söyleşilerinde **"Eski Desenler"**e de yer ayrılmıştır. Her an yazmaya/yaşamaya hazırlıklı Ferhat telefona koşan İlter'in ardından romanının dünyasına kayar. Yeniden İlter'le birliktelik, yeniden çalan telefon, yeniden romana dönüş... Akşam, ayrılma zamanı ikisinde de garip bir burukluk yaratır. O güzelim sevgilerine, o **"eldeki sevgi çekiciyle yüzyıllar, binyıllar önce, bu eskimiş, yıpranmış, bozulmuş, kirletilmiş yeryüzünün duvarlarına vura vura kazınmış olan duyarlılık, yüreğin ölümsüz çizgileri, desenleri"**(4) solmaya yüz tutmuştur sanki... Ferhat, o akşam evine döndüğünde, Nilgün'ce

karşılanır. Anlatmaya gereksinim duyduğu o kadar çok şeyi vardır ki. Eşine anlatmaz ama, eşinde bulmak istediğini Tuna'nın eşine katar, ve Tuna, anlatacak çok şey bulur. Gün ışıyıncaya dek yazar, Ferhat, Buraya kadar yapı, söylemlerdeki karmaşıklığa karşın düzenli gelişir. Zaman ileri akar. Ferhat'ın yaşadıkları üzerine, zaman-yer boyutunda, sıçrama, geri dönüş/ anımsama vb. akışı kesintiye uğratan bir kurgu çalışması yok. Ferhat'ı kendi zamanında izleyebilmemiz güç değil, romanından soyutlayabildiğimiz ölçüde.

Sonraki günler... İlter yaşamından çıkar/intihar eder Günseli. Ferhat rahatsızlanarak hastaneye/Tuna öfkelenerek öc ardına düşer. Nilgün, İlter'i, Günseli'yi sayıklayan kocasını geçici de olsa terk eder. Böylesine uzağına bırakılmak sevginin, Ferhat'ın benimseyebileceği bir son değil ki... Bu bölümde belirli bir zaman kavramı kullanılmıyor. Ferhat'ın bilinci gibi kurguda da belirgin bir dağınıklık dikkatimizi çekiyor. Görünen o ki, sevginin zedelendiği/desenin albenisinin yitmeye koyulduğu an, uyum, roman boyutunda bozulmuş; Ferhat, hastanelik, Tuna, elindeki silahla tüm acılara hınçlı, "yazar" yorgun, "Eski Desenler", yazarından ayrı, elimizdeki roman ise, söylemlerin uçuştuğu bir duruma düşmüşlerdir.

Desenler, yılların, binyılların ürünüydü; kolayca yok olmalarına katlanılamazdı... Desenler, bir konfeksiyoncu kızın emeğiyle somutlaşan çizgilerini, başkalarında gördüğünde duyduğu coşkulu sevincin adıydı ve **"kendi çizgileriyle karşılaştıkça içi hopladı, yüreğinin pası, dizlerinin bağı çözüldü"** hep konfeksiyoncu kızın.(5) Neden o sevinci yitirmek, yitirmek zorunda kalmak ağrına gitmesin Ferhat'ın/Tuna'nın? Neden desenler, kendini ışıl ışıl kılan "yansıması"ndan ırak düşünce, yazarın romanı, Ferhat'ın yazma serüveni, Tuna'nın sevgi dünyası etkilenmesin?.. Bir ağacı getirdik gözümüzün önüne, kurguyu ona yansıttık: Yazma/yaşama uğraşı, tek güne sığan yoğunluk, yıllarla halkalanmış, oylumu çoğalmış gövdesiydi ağacın... Ayrılış, depresyon, hastane odası, arsız sürgünlerdi, özsuyundan gövdenin, pay isteyen...

Diyor ki Ferhat: **"Her zaman söylemek istemişimdir, şimdi tam sırası. Siz bu yazar takımının anlattıklarına inanın ama anlatım tekniğine/ biçimine pek kafa yormayın. Karşınızdaki iyi bir yazarsa, içeriğe en uygun düşecek biçimi bulup size sunacaktır."**(6) Eski Desenler, içeriğiyle biçiminin birbirine ayrı düşmediği, içeriğiyle biçiminin elele geliştiği güzel bir roman, güzel ve ilginç... Dokusunda sevgi var. Anlatılmak istenen ta başta vurgulanmış: **"Göz yaşının ansızın portakal çiçeğine dönüşmesidir belki. Ya da sevginin söz ve ışık biçimine girerek başka sevgilerle özdeşmesidir."**(7) ●

1. Burhan Günel, Eski Desenler, Kerem Yay. Ankara, Eylül 1986 s.17
2. a.g.e.,s.
3. a.g.e.,s.268
4. a.g.e.,s.19
5. a.g.e.,s.22
6. a.g.e.,s.304
7. a.g.e.,s.19

Sevgi Yazıları'nı Okurken...

Tamer K.BİLGİN

Kitaba sevginin, kitaba dostluğun bir sonucu **"Sevgi Yazıları"**.(1) Gerçekten sayfaları çevirirken, içinizin coşkuyla kabardığını hisseder, mutlu olursunuz. Sizi mutlandıran kitaptır, kitap sıcaklığıdır.

Öner Kemal, 92 yazar ve 127 kitap üstüne anma, söyleşi, değerlendirme yazılarını toplamış yapıtında. Ürünler arasında güzel bir düzenleme yaparak, dört bölüme ayırmış kitabını. İz Bırakanlar, Şiir Okuma Notları, Konuşmalar, Hep Coşkuyla. Tüm yazılar 1980-86 yılları arasında yayınlanmış.

"Kitap Coşkusu" ile **"Kitap ve Pahalılık"** yapıtın başında yer alan ve günümüzde kitaba olan ilginin daha doğrusu ilgisizliğin nedenlerini araştıran yazılar. İnsanların ve devletin kitaba bakış açısını değerlendiren yazar, maddi kıyaslamalar yaparak, Türkiye'de kitabın pahalı değil okurun alım gücünün az olduğunu belirtir.

"İz Bırakanlar" başlığı altında; Yahya Kemal Beyatlı, Samet Ağaoğlu, Kemal Bilbaşar, Hilmi Ziya Ülken, Abdülkadir Bulut, Turgut Uyar, Metin Eloğlu, Sabri Altınel ürünleriyle ve edebiyat tarihi içersindeki yerleriyle irdelenir. Sanata ve sanatçıya saygıyı elden bırakmadan, sıcak bir şekilde yapılan değerlendirmelerdir bunlar.

Şiir Yılı 1982'de; 1981 yılının şiir değerlendirmesi y apılır bir bakıma. Yıl içersinde dağıtılan şiir ödülleri, yeni basımlar, diğer şiir kitapları, ilk kitaplar üzerine genel ve kısa değerlendirmeler yapan Kemal, özgün notları ile de şairler hakkında ince noktaları açıklar: **"....Nevzat Üstün 1981 şiir başarı ödülü sahibi Ahmet Özer'in, Ayrı Beraberlikler'i de ilk yapıt. İçtenliğin buğusu dolanır onun dizeleri arasında. Öyle uzun soluklu bir 'akorta' ulaşmak istemez ama, Nevzat Üstün' ün süssüz ve duru öyküsel anlatımına yakışan sesleri biriktirir."**(s.43)

Öner Kemal şiir üzerine notlarını düşerken, her şairi kendi bütünlüğü içersinde değerlendirmeye gayret gösterir. Dünden bugüne şairlerin gelişimini de açıklamaya çalışır. Şairler arasındaki farklılıkları da iyi saptayan yazar, Sabahattin Kudret Aksal hakkında şunları belirtir: **"....Aksal'da dize işçiliğinin önemi öteden beri vurgulanmıştır. Şiirde bir iç müzik kurma çabasına da engel değildir bu. Eklenmesi gereken, özellik bence budur. Uzamsal belirlemeler, izlekler, imler vb. çok daha geri planlara kaydırılınca; örneğin Necip Fazıl şiirinde, Orhan Veli'de arayıp bulamadığınız bir özeni saydamlığı seçebilirsiniz..."** (s.63)

Şiir sevdiren, insanı şiir okumaya yönelten bu notlarla şiir dünyasını gözlerimiz önüne sermekte yazar.

"Konuşmalar" başlığı altında; çeşitli sanatçılarla yapılan söyleşiler yer alıyor. Memet Fuat, İlhan Berk, Şükran Kurdakul, Recep Bilginer, Selim İleri, Ali Yüce, Pınar Kür, Afşar Timuçin konuşulan sanatçılar.

Ve geliyoruz son bölüme. **"Hep Coşkuyla"**. Uzun soluklu yazılar olmasa bile, sanatçının düşünce yapısını daha doğrusu dünyasını aktarabilme yeteneğini gösterir bu bölümdeki yazılarıyla Öner Kemal. Yazmak ile yaşamak arasındaki anlamlı birlikteliği buluyoruz Oktay Akbal'da. Evrenin karmaşıklığı içersinde özlü notları yakalayan İlhan Selçuk, **"Pavli Kardeşi"**yle dostluğu, sevgiyi yudum yudum aktaran Fikret Otyam, 1970-74 döneminin Türkiye panoramasını yetkin bir biçemle anılarında dile getiren Muzaffer Buyrukçu, Yazarın kalemiyle canlı bir şekilde sunulur okuyucuya. Böylece yazar ile okur arasında varolması gereken diyaloğa yardımcı olur Kemal.

Kitabın az okunduğu, horgörüyle bakıldığı bir toplumda kitap yazılarıyla sevgiyi çoğaltmayı amaçlamaktadır Öner Kemal. Kitaba, yazara değerbilirliğin bir ifadesi **"Sevgi Yazıları"**●

(1) Sevgi Yazıları, Öner Kemal, Yaprak Yayınları, İstanbul, 1986

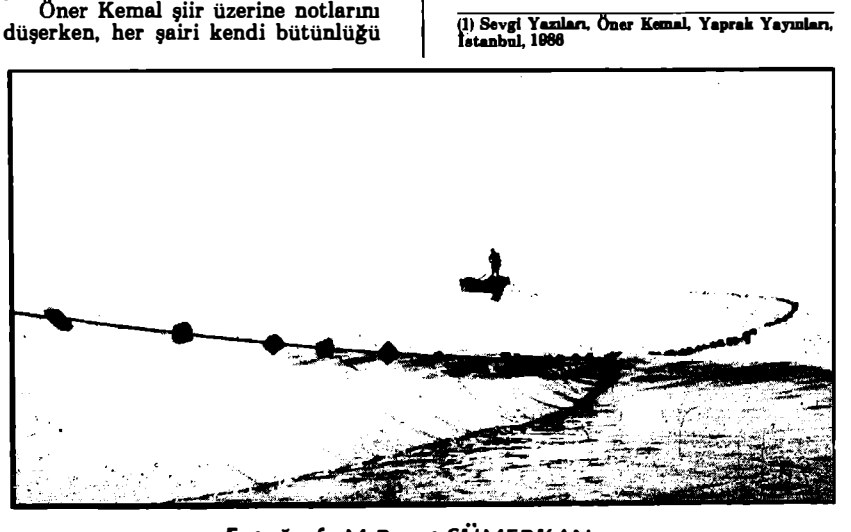

Fotoğraf: M.Reşat SÜMERKAN

DİZİN

ŞİİR

AKIN Sunay Emeğe Saygı, S.1
AKSAKAL Nuri Öncesi Kapalı Sonrası Açık, S.2
AKSAKAL Nuri Eriyen Zamanın Şiiri, S.11
AÇIKGÖZ Döndü Her Yer Üşür, S.5
ATABAŞ Hüseyin Şiirin Binbir Yüzü, S.6
ATILGAN Enver Haydi Biraz Gül, S.11
APAYDIN Talip Genç Yaşlı, S.10
APAYDIN Talip Yanımda, S.11
AYDIN Mehmet Ardı Sıra, S.4
AYDIN Mehmet Buluşma S.7
BABA SALİM Hamsi, S.9
BABA SALİM Koşma, S.9
BEKTAŞ İhsan Körkuyunun Dibinde, S.1
BEKTAŞ İhsan Zamana Vurulan, S.3
BEKTAŞ İHsan Aynası Kırık Suların, S.12
BOĞA Çetin Karanfil, S.3
BÜYÜKCEBECİ İlhan Herhangi Bir Kadın İçin, S.9
BÜYÜKCEBECİ İlhan Bir Aşkı Sürdürmek, S.12
CAN Nurullah Ayça, S.12
CİRAVOĞLU M.Özer Uyumsuz, S.2
CİRAVOĞLU M.Özer Aldatıcı Işığın Serüveni, S.4
CİRAVOĞLU M.Özer Sus Artık, S.5
CİRAVOĞLU M.Özer O Gece, S.6
CİRAVOĞLU M.Özer Sunu, S.8
CİRAVOĞLU M.Özer Kime Ne, S.10
CİRAVOĞLU M.Özer Umutsuz Sevide Gün Işığı, S.11
DEMİRASLAN İlhan Trabzon'da Son Argonat, S.2
DEMİRASLAN İlhan Atatürk, S.8
DEMİRTAŞ Metin Çoban Dağları, S.12
DİZMAN İbrahim Yaşayıp Geçtikçe, S.1
DİZMAN İbrahim Yurdum, S.3
DİZMAN İbrahim Göçerler, S.5
DİZMAN İbrahim Sana İnanıyorum, S.7
DİZMAN İbrahim Kar Duyguları, S.9
DOĞAN M.Mahzun Bekleyiş, S.2
ERGENELİ, Yıldırım Doğan Yağmur Sonrası Bir Akşamüstü, S.5
ERGÜVEN Abdullah Rıza Bulutlarda Öyle Yapıyor, S.5
ERGÜVEN Abdullah Rıza Gün Doğacak/Denize Düşen Yağmur,S.10
ESASLI Seval Yaz,S.2
EYÜBOĞLU Bedri Rahmi Trabzon Deyince, S.6
FEYİZ Koray Mezarlar Eskimedi, S.1
FEYİZ Koray Seni Sevmekle Başladı Herşey, S.12
GİRİFTİNOĞLU Pınar Yalnızlık, S.1
GİRİFTİNOĞLU Pınar Gözlerden, S.4
GİRİFTİNOĞLU Pınar Sevi, S.7
GİRİFTİNOĞLU Pınar Ölüm Günah İşledi, S.11
GÖLDELİ İzzet Sydney'e Doğru, S.8
GÜNEL Burhan Ömrümden, S.9
GÜNBAŞ Ahmet Ozanım, S.10
GENÇTÜRK İsmail Sensizlik, S.2
HAHN, Oscar Görüntü/Tebeşir/Fotoğraf, Çev.Engin Aşkın,S.11
HAKKI Ruşen Mevsim Güze Kaçıyor, S.5
HÜSNÜ Hasan Susarak, S.1
HÜSNÜ Hasan Orada Sakla Beni, S.5
HÜSNÜ Hasan İnce Bir Örgüdür Gece, S.2
GÜLDAL Bülent Ayrıntı, S.3
İNCE Ahmet Sevme Zamanı, S.2
İNCE Ahmet Sevi Okulu, S.9
İZGÖREN A.Hicri Çağrışımlar-III,S.4
İZGÖREN A.Hicri Gurbeti İncitmeden,S.9
İLTER Özcan Böyle Delicesine, S.1
İLTER Özcan Sen Susunca,S.3
İLTER Özcan Dağın...Ardı,S.5
İLTER Özcan Günlerde, S.12
JOYCE,James Bahnhofstrasse, Çev.Kudret Emiroğlu, S.11
KARADAYI, İsmet Kemal Zaman Yok, S.9
KARAHASANOĞLU Subutay Hikmet Nasıl, S.1
KARAHASANOĞLU, Subutay Hikmet Görmek Atatürk'ü, S.8
KARAMAN İlhan Eskimiş Yürekte Bahar,S.3
KARAMAN İlhan Ozan,S.12
KALE Kemal Sevdalı Yüreğin Vuslat Düşü,S.3
KARAMAN İlhan Yar, S.5
KAYAOĞLU Ömer Hapisanede Nar Sepeti, S.6
KAYAOĞLU Ömer Yakınma, S.6
KAYAOĞLU Ömer Sıla Özlemi, S.6
KEMAL Nüsret Köprü, S.12
MUSTAFA Ali Yitik Y az Kıyıları, S.1
MUSTAFA Ali Şiirler, S.4
MUSTAFA Ali 1948-Şükrü Gümüş-28 Ağustos 1984 S.5
MUSTAFA Ali Hükümdür, S.11
MUSTAFA Ali Düş Çizimi, S.7
MUSTAFA Ali Dağılan Kelebek Kanadıyla, S.12
MAKSIMOVIC Desanka İnsan Yüreği, Çev. N.Zekeriya S.11
NİDA, Ömer Telgraf, S.4
OLUKLU İbrahim Hep Güneş Altında, S.8
ÖZER Ahmet Yeşil Yağmurlar, S.6
ÖZTÜRK Asım O Kör Karanlık, S.4
ÖZTÜRK Asım Çocuklarını Adayanlar, S.7
ÖZTÜRK Asım Başlarken, S.10
SANIMER, Gündoğdu Beyaz Gömleğime Takılan Hüzün,S.1
SANIMER Gündoğdu Ellerim Konuştukça, S.2
SANIMER Gündoğdu Can Ağacı, S.3
SANIMER Gündoğdu Son Duvar, S.4
SANIMER Gündoğdu Kayıp Şölen, S.5
SANIMER Gündoğdu Gün Dönümü, S.6
SANIMER Gündoğdu Kuş Sürüleri, S.8
SANIMER Gündoğdu Değişim, S.10
SANIMER Gündoğdu, Dönemeç, S.11
SAKA Zekeriya Benim Oradaki, S.12
SAVAŞÇI Fethi Siyah Uzun Saçlarına Tutunarak S.4
ŞAHİN Haşim, Döner Dururum Aşklar İçinde, S.2
ŞAHİN Haşim Birazdan Yağmur Yağacak, S.9
ŞAHİN Haşim Ne Dervişsin Ömrüm, S.10
TİRYAKİ Ali Rıza Kar Yağar Bütün Gece, S.1
ÜÇÜNCÜOĞLU Nabi Atatürk'üm, Canımın İçi, S.8
ÜÇÜNCÜOĞLU Nabi Memleket, Tirebolu Onüç, S.10
YEŞİLDAĞ Yılmaz Bireysal Tarihe Giriş, S.5
YÜCE Ali Zaman, S.8
YILDIZ İbrahim Cam Yırtılınca, S.1
YILDIZ İbrahim Gözün Ayakları, S.2

DESEN/FOTOĞRAF/KARİKATÜR

BERKÜN Ersegün Fotoğraf S.4,S.8
ÇAĞAL Okan Desenler, S.1, S.5, S.10
ÇELİK Kemal Desen, S.12
ÇUBUKÇU Rasim Desenler, S.5
DURMUŞ Haydar Desenler, S.6
ENÖN Zerrin Desenler, S.1, S.7
GÜNER Ömer Fotoğraf, S.10
İSKENDER Şekip Fotoğraf, S.2
İLYAS Orhan Desen, S.4
KATİPOĞLU Yusuf Desen S.4

KULAKSIZOĞLU Coşkun Fotoğraf, S.2, S.3, S.4
ÖZMEN Saldıran Desenler, S.11
SÜMERKAN M.Reşat Fotoğraflar, S.2, S.5 S.9
TİRYAKİ Ali Rıza Fotoğraf, S.6
USTAÖMEROĞLU Gürol Karikatür, S.3
YAKABOYLU Fikret Desen, S.3,S.8

ANMA

Anonim, Ahmet Selim Teymur'u Anıyoruz, S.1
ATABAŞ Hüseyin Ceyhun Atuf Kansu, S.12
ÖZER Ahmet Aliye Aşırbaylıya Saygı S.12

ANI

ÇELİKEL Murat Haluk Ongan'a saygı, S.10
ELTAN Ömer Lütfü Haluk Ongan ve Tiyatro, S.10
ERUZ Nahit, Anlaşılmayan, S.3
GÜNDOĞAR Muzaffer Şükrü Gümüş'ün Ölüme Yakın Yüzü, S.5
MUSTAFA Ali Kıyılara Mektuplar-1, S.3
ONGAN Mehmet Babam Haluk Ongan, S.10
ÖZER Ahmet Şair İlhan Demiraslan'n Ölüm Günü Üzerine, S.2
TİRALİ Naim Prenses Yaseminli Öykü, S.3
TİRALİ Naim Sağnaktan Önce, S.7
UYGUNER Muzaffer Trabzon Lisesinden Anılar, S.3

HALKBİLİM

GEDİKOĞLU Haydar Folklor Üstüne, S.1
SÜMERKAN M.Reşat Trabzon Bakırcılığı-1 S.4
SÜMERKAN M.Reşat Trabzon Bakırcılığı-2 S.5
SÜMERKAN M.Reşat Doğu Karadeniz'de Festivaller ve Şenlikler Takvimi, S.3

DENEME/İNCELEME/ARAŞTIRMA

ANONİM Dostlara Mektuplar/Orhan Peker,S.1
AKINCI Esat Telden Tele, S.5
AKINCI Esat Yeni bir Yazın Türü: Dedim-Dedi,S.6
AKİNCI Esat Şiirin Neresindeyiz, S.7
BAKİ Zafer Turizmde Yeni Bir Öge: Değerli Taşlar,S.3
BARAN İlhan Türk Müzikolojisi Doğmalıdır, S.4
BİLGİN K.Tamer, Değirmen'i Okurken, S.6
ÇAKAR Mahmut Yunus Söyleminde Bir Ozan/ Seval Esaslı, S.2
ÇUBUKÇU Rasim Çocuk ve Resim, S.1
DİZMAN İbrahim, Şiirimizde Acemi Yansımalar, S.11
DOĞAN M.Mahzun "Tarancının Dergilerde Kalmış Şiirleri" Üzerine Ya da Günümüz Şairlerine Bir Uyarı, S.11
EYÜBOĞLU İsmet Zeki Katılaşmış Başlar, S.10
GİRİFTİNOĞLU Pınar Ey Şarkılar Alın Bizi, S.6
GÜNER Ömer Basın Sanat Etkileşimi, S.4
İBİŞ Tümerkan Yapı Kültürümüzün Geleceği, S.2
İBİŞ Tümerkan Değişen Yüzü İle Trabzon'da Eski Bir Ticaret Sokağı Kunduracılar Caddesi, S.3
İLTER Özcan Özlem, Umut ve Sevda, S.7
MUSTAFA Ali Bedri Rahmi Eyüboğlu: Şiirin Ressamı, Resmin Şairi, S.6
MUSTAFA Ali Trabzon'da Son Argonat İlhan Demiraslan, S.8
MUSTAFA Ali Baba Salim (Öğütçen) S.9
MUSTAFA Ali Nabi Üçüncüoğlu, S.10
ODABAŞ İsmail Şiir Okumak, S.1
ODABAŞ İsmail Afyon'a Doğru, S.6
ODABAŞ İsmail Güzel, S.7
ODABAŞ İsmail Toplumdaki İşlevi Açısından Öğretmenlik, S.8
OZAN Erdinç Mevsimler Uzerine, S.4
OZAN Erdinç Gerçeği Görmek, S.9
OZAN Erdinç Sevgi, S.12
ÖZER Ahmet Edebiyat İzinde Öncü Bir Eleştirmen: Mehmet Yaşar Bilen, S.5
ÖZER Ahmet Değirmen, S.4
ÖZBEN Raif Nahit Ulvi Akgün Ya Da Ağaçla Gökyüzü Arasında, S.11
SARIALİOĞLU Kenan Atatürk ve Felsefe, S.3
SEZGİN Abdullah Video Tekniğinin Gelişimi, S.1
SÜMERKAN M.Reşat İyi Bir Fotoğraf Çekmek, S.1
ŞİMŞEK Rasim Evrensel Barış İçin, S.2
ŞİMŞEK Rasim Atatürkçü Düşüncede Dil-Kültür Bağıntısı, S.8
TİRYAKİ, Mehmet Kültür ve Sanat Festivaline Doğru İlk Adım, S.6
UYGUNER Muzaffer Tarancı'nın Dergilerde Kalmış Şiirleri, S.9
UYGUNER Muzaffer Ziya Osman Saba'nın Şiiri, S.11
ÜTÜK Etem Ömer Kayaoğlu ve Şiiri, S.11
YAZICI Vural Şiirin Cumhuriyetindeki Atatürk, S.8
YILMAZ Metin Film Gibi İzlemek, S.1
WALLMANN Jürgen P Neden Yazın (Edebiyet) Eleştirisi, Çeviren, Orhan Özdemir, S.6

KİTAP TANITIM/ELEŞTİRİ

AKSAKAL Nuri Ahmet Özer'in Şiirinde Doğa ve Zaman, S.10
BİLGİN K.Tamer, Sevgi Yazılarını Okurken, S.12
DİZMAN İbrahim İnsana Sunulan Sevgi, S 10
HARİRİ Nuran, Şiir Turizmi, S.3
ERGİN Filiz Eski Desenler'in Dokusu Üzerine S.12
ÖZER Ahmet Kitaplar Arasında, S.8
ÖZER Ahmet Kitaplar Dünyasından, S.9
ÖZER Ahmet Kitaplar Dünyasından, S.10
ÖZER Ahmet Kitaplar Dünyasından, S.11
UYGUNER Muzaffer Ali Yüce'nin "Antakya Çarşıları", S.12
YILDIZ Eren Kinino, S.4
YAĞCI Öner Yaşamak Tutkusu, S.9

ÖYKÜ

ATASÜ Erendiz Bayburtlu, S.6
FERAH Tülay Sevgilim Gerçek, S.4
FERAH Tülay Ölümcül Yara, S.12
GEZER Nadir Yol Ayrımı S.5
GEZER Nadir Ayva, S.10
GÜMÜŞ Şükrü Yolda, S.5
GÜNDOĞAR Muzaffer Dokuzuncu Umut, S.11
HEPÇİLİNGİRLER Feyza Doğru Yürü Oy Gelin, S.4
KILIÇLI İzzet Minaredeki Ölü, S.8
KORKMAZ Türkay Gülün Dikenleri, S.7
ÖĞE Salih Annemi Arıyorum, S.1
ÖZTÜRK Nafize Menekşe, S.9
SAKA Dilber Geceden Sesler, S.2
SAKA Zekeriya Çocuk İşi, S.8
TİRALİ Naim Picasso Aşk Kaatili, S.3
YAŞACAN Durcan, Göldeki Patlama, S.1

GÖRÜŞME/SÖYLEŞİ

ÇAKAR Mahmut, Ahmet Özer'le Söyleşi, S.1
ÇAKAR Mahmut, Ahmet Özer'le Söyleşi, S.1
KARAHASANOĞLU Subutay Hikmet İsmet Zeki Eyüboğlu, Şair Ömer Kayaoğlu ile Söyleşi, S.6
ÖZER Ahmet Rasim Şimşekle Söyleşi, S.3
ÖZER Ahmet)İşte Arslan Pulathaneli, S.7
ŞİMŞEK Rasim Gündoğdu Sanımer, Ahmet Özer, M.Reşat Sümerkan, Kıyı'lar Üzerine Söyleşi, S.9

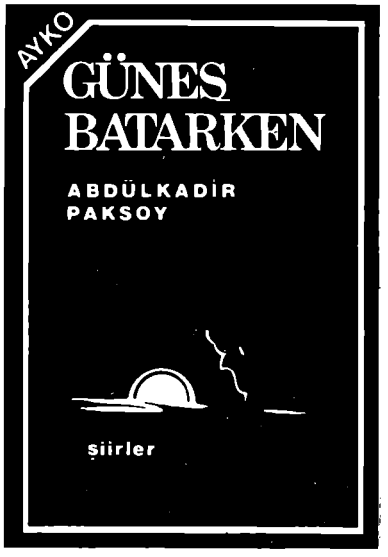

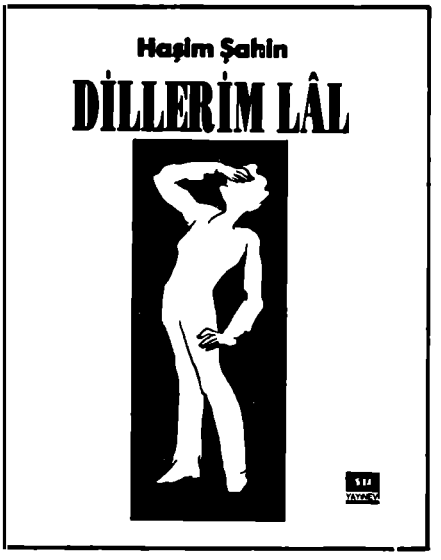

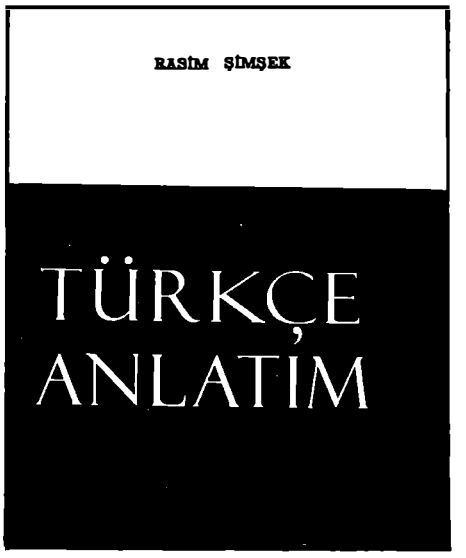

Bu kitaplar kıyı adresinden edinilebilir.

AYIN SANAT OLAYLARI/HABERLER

SERGİ:

4-8 Şubat 1987 tarihleri arasında, Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde, galeri kolleksiyonundan oluşan bir sergi açıldı.

19 Şubat-4 Mart tarihleri arasında Adil Salih'in "Etüd günlüğü" adlı, yağlıboya resim ve kolaj çalışmalarından oluşan sergisi Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde izlendi.

Trabzon'da faaliyete yeni geçen "Serander" sergievi'nde 24 Şubat 1987 günü bir karma sergi açıldı. Yağlıboya resim ve bir ağaç rölyeften oluşan sergiye katılanlar şunlar: Muzaffer Akyol, Haydar Durmuş, Orhan İlyas, Yaşar Bedri, Saldıran Özmen, Mustafa Malkoç ve Adil Salih. Sergi 1 Nisan tarihine kadar sürecek.

Ceyhan Murathanoğlu'nun Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde 5 Mart 1987 tarihinde açtığı Yağlıboya-Pastel resim sergisi 18 marta kadar izlenebilecek.

GÖSTERİ:

T.C Trabzon Valiliği, Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Derneği'nin düzenlediği ilk ve orta dereceli okullar arası 1. Folklor Şenliği, 28 Şubat ve 1 Mart tarihlerinde Trabzon 19 Mayıs Kapalı Spor Salonu'nda halka sunuldu.

KIYI BİR YILINI DOLDURUYOR

— KIYI'YA ABONE OLDUNUZ MU? —

KIYI'ya 15 Mayıs 1987 tarihine kadar, 1 yıl süreyle abone olan her okurumuza, Şair Ömer KAYAOĞLU'nun üst fiyatı 1500 TL. olan TRABZON'LU KEMENÇE'den adlı şiir kitabı armağan edilecektir.